

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Затверджено

Вченою радою ХДУ
Протокол № 13 від 27.06.2018 р.

Товстоган В.С.

Методичне забезпечення навчально-виховного процесу в спеціальній школі

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти магістр
спеціальності «016 Спеціальна освіта»
денної та заочної форм навчання вищих навчальних закладів

Херсон - 2018

Товстоган, В. С.

Т 50 Методичне забезпечення навчально-виховного процесу в спеціальній школі. Методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності «016 Спеціальна освіта» денної та заочної форм навчання вищих навчальних закладів / В. С. Товстоган. – Херсон: Вишемирський В. С., 2018. – 56 с.

ISBN 978-617-7573-61-5 (електронне видання)

Укладач: доцент **Товстоган В.С.**

Рецензенти: в.о. першого проректора- проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», доктор педагогічних наук, професор **Гладуш В. А.**
доцент кафедри органічної та біологічної хімії, кандидат педагогічних наук, доцент **Решнова С. Ф.**

Рекомендовано до друку Вченою радою ХДУ
Протокол № 13 від 27. 06. 2018 р.

Схвалено науково-методичною радою ХДУ
Протокол № 5 від 20. 06. 2018 р.

Обговорено на засіданні кафедри корекційної освіти
Протокол № 10 від 07. 05. 2018 р.

ISBN 978-617-7573-61-5

© ХДУ, 2018
© В. С. Товстоган, 2018
© ФОП Вишемирський В.С., 2018

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Зміст дисципліни	7
2 План лекційного курсу	14
3 Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять	18
4 Методичні вказівки до самостійної роботи студентів	31
5 Контрольні питання з дисципліни	38
6 Рекомендована література	41
7 Тематика рефератів	47
Додатки	
Додаток А Питання для самоконтролю з питань термінології.....	50
Додаток Б Питання для самоконтролю з теми «Професіограма корекційного педагога» (функції корекційного педагога).....	53

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Методичне забезпечення навчально-виховного процесу в спеціальній школі» входить до варіативної частини, і розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності «016 Спеціальна освіта» денної та заочної форм навчання.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування професійно компетентного фахівця зі спеціальної освіти шляхом оволодіння ним дидактичними та методичними основами викладання навчальних дисциплін у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах для забезпечення розвитку та соціалізації осіб з порушенням розумового розвитку.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є такі:

Методичні:

- надати магістрам знання з дидактичних та методичних основ проведення занять та викладання навчальних дисциплін у дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах;

- оволодіти типами та структурою навчальних занять (уроків) у спеціальному загальноосвітньому закладі і шляхами активізації зазначеного навчального та виховного процесів;

- ознайомити з навчальним планом, порядком планування занять (уроків), навчальними програмами з навчальних дисциплін, структурою аналізу занять (уроків);

- оволодіти специфікою взаємодії педагога та дітей з порушенням розумового розвитку.

Пізнавальні:

- з'ясувати труднощі засвоєння відповідних знань, умінь дітьми з порушенням розумового розвитку; визначити основні корекційні прийоми та засоби щодо його подолання;

- на основі отриманих знань орієнтуватися в сучасних наукових концепціях стосовно аномального розвитку дітей, компетентно ставити й вирішувати практичні й дослідницькі завдання;

- ознайомити зі змістом, формами й методами викладання дисципліни, організацією індивідуальних консультацій студентів;

- навчити аналізувати й оцінювати знання та навчальну діяльність дітей з порушенням розумового розвитку у цілому, враховувати вікові й індивідуальні особливості дітей різного віку;

- виховати звичку самостійно вдосконалювати знання та вміння щодо методики викладання навчальних дисциплін для дітей з особливими освітніми потребами;

- прищепити вміння аналізувати, прогнозувати корекційно-розвиткові та навчально-виховні завдання, здійснювати діагностичну, інформаційно-пояснювальну, комунікативну, оцінювальну функції, використовувати відповідну нормативно-правову базу, програми, методичну літературу тощо.

Практичні:

- володіти методикою проведення уроків (занять) та індивідуальних занять у спеціальному загальноосвітньому закладі;
- оволодіти методикою проведення виховних заходів, структурою їх аналізу та планування;
- володіти інтерактивними технологіями навчання у спеціальному загальноосвітньому закладі;
- розробляти план-конспекти уроків (занять), здійснювати їх планування;
- застосовувати знання для розв'язання практичних задач в межах професійної діяльності;
- володіти методами педагогічної корекції в межах професійних обов'язків;
- володіти методологією проведення педагогічних досліджень з метою розвитку та корекції дітей з різноманітними порушеннями;
- уміти аналізувати та описувати експериментальні дані, готувати матеріали до публікацій;
- здійснювати керівництво самостійною роботою дітей різного віку;
- уміти аналізувати, узагальнювати та упроваджувати передовий педагогічний досвід;
- одержувати нові професійні знання шляхом ознайомлення з відповідною науковою та методичною літературою.

Очікувані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- об'єкт, предмет, понятійний апарат, методи дослідження спеціальних методик навчання, як галузі педагогічної науки (корекційної психопедагогіки);
- дидактичні основи викладання навчальних дисциплін: принципи (загальні і спеціальні), методи, засоби, форми навчання: їх класифікацію та особливості використання в процесі навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами;
- дидактичні основи виховання дошкільників з особливими освітніми потребами: принципи, методи, форми організації занять, їх класифікацію;
- методику проведення занять в спеціальному дошкільному навчальному закладі;
- мету, завдання, зміст спеціальних методик викладання навчальних дисциплін;
- структуру побудови навчального уроку залежно від дидактичної мети;
- організацію проведення самостійної підготовки у спеціальній школі;
- критерії оцінки навчальних досягнень дітей з порушенням інтелектуального розвитку
- класифікацію дітей з розумовою відсталістю (порушенням інтелекту), їх психологічну характеристику залежно від етіології та патогенезу;
- зміст, організацію та принципи побудови корекційної роботи з дітьми з порушенням інтелектуального розвитку;

- мету, завдання, зміст виховання дітей з порушенням інтелектуального розвитку залежно від віку;

- діагностику і методи визначення рівнів вихованості дітей з порушенням інтелектуального розвитку;

- особливості навчально-виховної та корекційної роботи з дітьми-сиротами (з будинку малютки) у порівнянні з дітьми із повних сімей;

- теоретичні основи спеціальної методики дошкільного виховання: задачі, спеціальні та загальнодидактичні принципи, методи, форми та зміст роботи дефектолога та вихователя в спеціальному дошкільному навчальному закладі;

- методику формування різних видів дитячої діяльності: предметної, конструювання, образотворчої, ігрової, елементів трудової діяльності, мовлення тощо;

- форми, методи співпраці з батьками, що виховують дітей з особливими освітніми потребами.

вміти :

- планувати, організовувати й реалізовувати пізнавальні, виховні та корекційно-розвивальні аспекти навчально-виховного процесу в спеціальному загальноосвітньому та дошкільному навчальному закладах;

- застосовувати в практичній роботі дидактичні основи побудови навчально-виховного процесу: принципи, методи, засоби, форми;

- володіти методикою проведення занять у спеціальному дошкільному навчальному закладі та уроків з дітьми з порушенням інтелектуального розвитку (в інклюзивному класі та в спеціальній школі);

- використовувати класифікацію дітей з розумовою відсталістю (порушенням інтелекту), їх психологічну характеристику для здійснення корекційної роботи;

- створювати корекційно-розвивальне середовище, здійснювати корекційну навчально-виховну роботу з урахування віку дитини; здійснювати диференційований та індивідуальний підхід на основі її діагностичного вивчення;

- володіти методикою виховання особистісних якостей у дошкільників із порушенням інтелекту з метою формування в них психологічної готовності до навчання в школі та соціальної адаптації до життя;

- здійснювати різні форми, методи виховання дітей з порушенням інтелектуального розвитку залежно від віку;

- застосовувати методи діагностичного визначення рівнів вихованості дітей з порушенням інтелектуального розвитку;

- володіти методикою формування різних видів дитячої діяльності: предметної, конструювання, образотворчої, ігрової, мовлення, ознайомлення з навколишнім; розумового, соціального, морального, фізичного, трудового, музичного виховання тощо;

- володіти методикою проведення самостійної підготовки у спеціальній школі;

- застосовувати відповідні прийоми та форми контролю навчальних досягнень дітей з порушенням інтелектуального розвитку, володіти критеріями оцінки дітей різного віку;

- здійснювати співпрацю з батьками, що виховують дітей з особливими освітніми потребами, застосовуючи відповідні форми і методи.

- володіти методикою проведення педагогічного та психологічного обстежень дітей різного віку для вивчення стану сформованості навчальних досягнень, сформованості психічних функцій та особистісних якостей;

- використовувати міжпредметні зв'язки в навчально-виховному процесі з дітьми з порушенням інтелектуального розвитку.

- сприяти розвитку особистості, соціалізації дитини з порушенням інтелекту шляхом професійно-трудового визначення в умовах спеціальної школи;

- організовувати та здійснювати науково-дослідну роботу в межах професійних обов'язків у спеціальних навчальних закладах;

- планувати поурочну та виховну діяльність, володіти методикою проведення виховних заходів.

Міжнаукові зв'язки: спеціальні методики викладання шкільних дисциплін: трудового навчання, соціально-побутового орієнтування, корекційною психопедагогікою, основами теорії і спеціальної методики виховної роботи, спеціальною психологією, педагогічною психологією, блоком медичних дисциплін, зокрема, дитячою невропатологією тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретико-методологічні основи виховання та викладання навчальних дисциплін для осіб з порушенням розумового розвитку.

2. Особливості методики виховання та викладання окремих тем навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 годин / 3,5 кредити ЄКТС.

1. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи виховання та викладання навчальних дисциплін для осіб з порушенням розумового розвитку

Об'єкт, предмет дослідження в спеціальних методиках навчання дітей з порушенням розумового розвитку. Методи дослідження в спеціальних методиках навчання, як галузі педагогічної науки (корекційної психопедагогіки, олігофренопедагогіки). Зв'язок вивчення спеціальних методик навчання з іншими науками: з загальною педагогікою, корекційною психопедагогікою (олігофренопедагогікою), психологічним блоком дисциплін: спеціальною, загальною, віковою, педагогічною психологією; медичним блоком наук: невропатологією, психіатрією тощо.

Історичний аспект становлення спеціальних методик навчання як навчальних дисциплін.

Етапи пізнавальної діяльності учнів. Необхідні умови пізнавальної діяльності школярів. Психолого-педагогічні особливості опанування досвідом мислення. Особливості сприймання і усвідомлення навчального матеріалу дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Психологічні закономірності запам'ятовування навчального матеріалу. Прийоми запам'ятовування. Система повторення вивченого матеріалу. Узагальнення та систематизація знань.

Принципи навчання на уроках навчання дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Загальні і спеціальні принципи навчання.

Проблемне навчання. Вимоги для створення проблемних ситуацій. Способи створення проблемних ситуацій. Методичні прийоми керівництва проблемним навчанням.

Ділові ігри в системі навчання і виховання дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Схема ділової гри. Основні умови проведення ділової гри.

Підготовка вчителя до уроку в спеціальній школі. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків за класифікаціями І.Г. Єременка, В.М.Синьова. Структура уроків трудового навчання.

Значення екскурсій в процесі навчання дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Підготовка до екскурсії. Проведення екскурсії та її підсумки.

Позакласна робота з конкретного навчального предмета учнів спеціальної школи. Робота з учнями в гуртках і групах продовженого дня. Масові форми і методи позакласної роботи: бесіди, розповіді, перегляд діафільмів, кінофільмів, презентацій, конкурси, виставки дитячих робіт; класні та загальношкільні виховні заходи тощо.

Мотивація учіння. Інтерес учня до навчальної діяльності. Пізнавальна активність учнів. Ціннісне ставлення до знань, умінь, навичок.

Контроль і врахування успішності учнів в процесі навчання. Завдання контролю і врахування успішності учнів. Вимоги до контролю і врахування успішності учнів. Види навчального контролю. Способи (методи) контролю і перевірки навчальних досягнень учнів. Критерії опанування навчальними досягненнями (компетенціями) учнями. Оцінка змістового (когнітивного) компонента навчальної діяльності: повнота, правильність, системність, узагальненість, міцність, дієвість. Оцінка практичного (поведінкового) компонента навчально-виховної діяльності: самостійність, точність (відповідність зразку чи завданню), звіт про виконану роботу, адекватність самооцінки, відповідність часовому нормативу тощо. Оцінка мотиваційного компонента навчальної діяльності: позитивне-негативне ставлення, стійкість – тимчасовість мотивації, зовнішня-самотивація. Ціннісно-змістовий компонент навчальної діяльності, здатність до емоційно-вольової регуляції в навчально-виховному процесі, ставлення до результату прояву предметної компетентності.

Змістовий модуль 2. Особливості методики виховання та викладання окремих тем навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі

Завдання і зміст вивчення навчальних дисциплін у молодших класах спеціальної школи. згідно Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2013 № 607.

Загальний зміст та завдання вивчення навчальних дисциплін у спеціальній школі: української мови, соціально-побутового орієнтування, математики, фізики, побутової хімії, природознавства, географії, історії, трудового навчання, образотворчого мистецтва.

Окремі питання методики викладання соціально побутового орієнтування. Зміст програми СПО. Принципи побудови програми. Основні структурні розділи програми: особиста гігієна, догляд за одягом та взуттям, технологія приготування кулінарних страв, культура поведінки, догляд за житлом, транспорт, торгівля, родинна та родинні стосунки, засоби зв'язку, медична допомога; установи, організації, підприємства; бюджет родини, працевлаштування. Вимоги до знань і вмінь учнів. Практична спрямованість занять з СПО. Основні методи навчання: практичні вправи, екскурсії, бесіди, наочні засоби, технологічні картки, сюжетно-рольові ігри, моделювання реальних ситуацій. Типи та структура уроків з СПО. Вимоги до оснащення кабінетів СПО. Структура підручника з соціально-побутової орієнтації. Індивідуальні та колективні форми організації практичних робіт. Значення інструктажів з правил безпеки під час занять. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог. Методичні особливості вивчення окремих розділів дисципліни.

Окремі питання спеціальної методики викладання історії. Зміст історичної пропедевтики. Методика формування історичних уявлень, фактів, образів. Класифікація історичних фактів, використання її вчителем на уроці історії. Методика вивчення історичної теорії: понять, причино-наслідкових зв'язків, тенденцій історичного розвитку. Класифікація історичних понять. Підготовка вчителя до уроку історії та особливості його проведення.

Окремі питання спеціальної методики викладання природничих наук: географії, природознавства, фізики, побутової хімії.

Окремі питання спеціальної методики викладання математики. Зміст пропедевтичного (дочислового) періоду навчання математики. Методика викладання перших чотирьох концентрів. Методика вивчення геометричного матеріалу і дробів.

Окремі питання спеціальної методики викладання образотворчого мистецтва.

Сутність процесу виховання в спеціальній школі. Мета, завдання виховної роботи в допоміжній школі. Поняття методики виховної роботи як педагогічної науки. Її категорії та поняття. Причини, що ускладнюють виховний процес розумово відсталих дітей. Критерії ефективності виховного процесу. Загальні відомості про особистість дитини допоміжної школи (інтернату).

Нормативно-правова база виховного процесу в спеціальному навчальному закладі, його завдання та зміст.

Принципи та методи виховної роботи в спеціальній школі. Сутність поняття "принцип виховання" в навчально-педагогічній літературі. Характеристика основних принципів виховної роботи в спеціальній школі, їх реалізація. Поняття методу та прийому в виховній роботі. Характеристика методів формування суспільних норм поведінки учнів. Зміст методів формування громадської свідомості. Сутність застосування в виховних технологіях методів стимулювання. Форми виховної роботи в допоміжній школі. Взаємозв'язок методів виховання (принципів, засобів), їх класифікація.

Аналіз пояснювальної записки та зміст програми виховної роботи у молодших класах спеціальної школи. Аналіз пояснювальної записки до програми виховної роботи в 1-4 класах допоміжної школи. Зміст виховної роботи в 1-4 класах допоміжної школи. Характеристика основних змістових ліній програми. Завдання виховної роботи в молодших (1-4) класах допоміжної школи. Програма виховної роботи в 1-4 класах спеціальної школи, її зміст та структура. Розвиток і корекція основних психічних процесів; основні вимоги до знань та вмінь учнів 1-4 класів (в аспекті виховної роботи). Календарне та щоденне планування виховної роботи в молодших класах спеціальної школи.

Аналіз пояснювальної записки та змісту програми виховної роботи у старших класах спеціальної школи. Аналіз пояснювальної записки до програми виховної роботи в 5-10 класах допоміжної школи. Зміст виховної роботи в 5-10 класах допоміжної школи. Характеристика основних змістових ліній програми.

Методика виховання особистості учня, формування колективу учнів у допоміжній школі. Складання характеристики на колектив класу. Особливості формування класного колективу в допоміжній школі. Основні характеристики дитячого колективу. Етапи розвитку дитячого колективу. Співпраця дорослих і дітей. Організація колективної діяльності. Методики вивчення класного колективу. Складання характеристики на учня допоміжної школи, її зміст. Завдання педагогічної діагностики особистості учня спеціальної школи. Вихованість учня та його критерії. Основні етапи та методи вивчення особистості учня (попереднє ознайомлення, спостереження, природній експеримент, бесіда, метод узагальнення незалежних характеристик). Особливості стосунків учнів у колективі. Обстеження умов життя та діяльності учня в сім'ї.

Характеристика колективу, особливості його формування в умовах спеціальної школи (інтернату). Схема складання характеристики на колектив класу класним керівником допоміжної школи. Форма та зміст планування виховної роботи в допоміжній школі.

Позакласна виховна робота в спеціальній школі. Особливості позакласної виховної роботи в спеціальній школі. Форми позакласної виховної роботи в спеціальному навчальному закладі. Її основні завдання. Зміст позакласної виховної роботи в допоміжній школі. Особливості виховної роботи зі старшокласниками спеціальної школи. Місце художньої

самодіяльності в виховній роботі учнів з обмеженими пізнавальними можливостями. Засоби фізичного, естетичного, морального, правового, трудового виховання в позакласній діяльності учнів. Сутність індивідуального підходу у виховній роботі вчителя-дефектолога (вихователя).

Виховний вплив колективної роботи на розвиток учнівського колективу та формування особистості в колективі. Гра як засіб виховної роботи з учнями. Педагогічне стимулювання, переконання, спілкування учнів спеціальної школи в позаурочній виховній роботі.

Методика організації самостійної підготовки в допоміжній школі. Сутність індивідуального підходу в процесі виховання розумово відсталих дітей.

Методика роботи вчителя-дефектолога з батьками школяра. Специфічні обов'язки (завдання) допоміжної школи по відношенню до батьків. Шляхи їх досягнення. Організаційні форми спільної діяльності сім'ї та допоміжної школи. Її змістовне наповнення. Пропаганда педагогічних знань як одне із важливих завдань допоміжної школи. Приблизні змістові цикли занять із батьками. Корекція помилок виховання учнів у сім'ї. Психотерапевтична робота з сім'єю.

Вихователь - центральна особа, через яку здійснюється корекційно-виховний вплив на сім'ю учня допоміжної школи. Завдання та форми роботи вихователя з батьками дитини.

Окремі питання методики виховання осіб з порушенням розумового розвитку.

Вклад Л.С.Виготського в її становлення. Перший спеціальний дошкільний заклад (1975 рік, Москва), перша програма навчання та виховання розумово відсталих дітей дошкільного віку. Перші програми для РВ дошкільників в Україні: 2000, 2013 р.р.

Спеціальний дошкільний заклад: порядок комплектування та завдання. Методи дослідження та відбір дітей в спеціальні дошкільні заклади. Порядок комплектування груп спеціальних (компенсаторних) дитячих садків. Організація роботи педагогічного персоналу групи. Методи вивчення педагогічного процесу в спеціальному дошкільному закладі (СДЗ) та їх характеристика: спостереження; експеримент; бесіда; вивчення анамнезу; аналіз продуктів дитячої діяльності. Сучасні пріоритетні напрямки роботи в дошкільному навчальному закладі.

Вклад Л.С. Виготського в розвиток теорії психічного розвитку дітей з порушенням інтелекту. Принципи корекційної дошкільної педагогіки. Актуальні проблеми спеціальної методики дошкільного виховання. Основні положення Л.С. Виготського про розвиток психічного розвитку аномальної дитини. «Ядерні» ознаки розумової відсталості. Принципи навчання й виховання дітей з вадами інтелекту в СМДВ як галузі педагогічних знань. Характеристика принципів організації виховання та навчання в спеціальному дошкільному закладі, характеристика принципів: врахування генетичного ходу розвитку психічної діяльності нормальної дитини; єдності діагностики та корекції порушень розвитку; розвиваючого характеру навчання; врахування

сензитивних періодів розвитку дитини; врахування рівня актуального рівня та зони найближчого розвитку аномальної дитини.

Особливості навчання дітей дошкільного віку. Складові і принципи навчально-виховного процесу в спеціальному дошкільному закладі (СДЗ). Структура педагогічного процесу в спеціальному дошкільному закладі. Закономірності педагогічного процесу. Принципи навчання дітей дошкільного віку. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Зміст навчання дітей дошкільного віку в СДЗ.

Методи навчання розумово відсталих дошкільників. Особливості застосування словесних, наочних і практичних методів у корекційному навчанні в СДЗ. Характеристика практичних методів у процесі навчання дошкільників із вадами інтелекту. Характеристика наочних методів у процесі навчання дошкільників із вадами інтелекту. Місце словесних методів у процесі навчання дошкільників із вадами інтелекту. Принципи побудови занять у СДЗ та їх характеристика: часта зміна видів діяльності, тривалість занять; повторення програмного матеріалу; формування переносу отриманих знань чи способу дії в нові умови; ігрова форма занять.

Форми навчання розумово відсталих дошкільників. Поняття форми організації навчання. Особливості організації навчання розумово відсталих дошкільників. Необхідні дидактичні засоби навчання в СДЗ: слово, образ, дія. Класифікація форм організації навчання дошкільників залежно від провідної діяльності: дидактична гра, екскурсія, заняття. Характеристика дидактичної гри як форми організації навчання дошкільників. Завдання та структура екскурсії як форми організації навчання дошкільників. Поняття заняття в СДЗ. Загальні характеристики заняття як форми організації навчання дошкільників: ознаки заняття; форми організованих занять в СДЗ; види занять згідно діючої програми виховання та навчання розумово відсталих дітей дошкільного віку; класифікація занять залежно від дидактичної мети; організації дітей. Загальна структура заняття. Тривалість проведення занять залежно від віку дитини.

Вивчення дітей дефектологом та вихователем. Зміст їх спільної діяльності в спеціальному дошкільному закладі (СДЗ). Організація та зміст педагогічної роботи в СДЗ дефектолога та вихователя: спільне вивчення програми навчання і виховання в СДЗ, спільне складання перспективного плану роботи; спільне вивчення дітей; спільна підготовка та проведення виховних заходів; узгоджена робота з батьками дітей. Зміст вивчення дитини вихователем. Зміст вивчення дитини дефектологом. Результати дослідження дитини вихователем (зміст характеристики). Зміст вивчення дитини дефектологом. Результати дослідження дитини вихователем. Загальна характеристика роботи дефектолога з батьками в СДЗ.

Соціальне виховання розумово відсталих дошкільників. Сутність соціалізації. Основні поняття соціального виховання: соціальний розвиток, адаптація, адаптація, соціалізація, соціальна зрілість, компетентність тощо. Соціальний розвиток як результат соціального виховання. Завдання соціального виховання РВ дітей в СДЗ. Зв'язок морального і соціального виховання. Основні напрями соціального розвитку дошкільника: «Я сам», «Я

та інші», «Я і навколишній світ». Роль дорослого в соціалізації дітей дошкільного віку. Фази соціалізації дитини: сім'я, дошкільний заклад, школа, ПТУ, робітничий колектив тощо. Фактори соціального виховання: спадковість, соціальне середовище, виховання. Методи соціального виховання РВ дітей. Вікові показники соціалізації дитини в дошкільному віці. Поняття «Я-образ», «Я-концепція». Критерії оцінки соціально компетентного дошкільника. Конформізм і незалежність як прояви соціальної поведінки.

Формування ігрової діяльності в розумово відсталих дошкільників. Роль іграшки та вимоги до неї для дитини з вадами психофізичного розвитку. Завдання дефектолога для втілення гри у провідний вид діяльності РВД. Зміст навчання ігровим діям РВ дітей залежно від віку дитини (згідно програми виховання). Структура дидактичної гри: дидактичні та ігрові завдання, правила, ігрові дії, результат. Види дидактичної гри: ігри-доручення, ігри з пошуком предметів, ігри з відгадуванням загадок, сюжетно-рольові дидактичні ігри, ігри у фанти або в заборонений предмет. Різновиди дидактичної гри: дидактична гра і гра-заняття (гра-вправа). Педагогічне керівництво формуванням ігрової діяльності РВ дітей.

Формування продуктивних видів діяльності в РВ дошкільників. Поняття та структура продуктивних видів діяльності. Загальні завдання дефектолога в процесі формування продуктивних видів діяльності. Завдання формування образотворчої діяльності РВ дітей залежно від віку навчання в СДЗ. Завдання конструювання РВ дітей залежно від віку. Педагогічне керівництво формуванням продуктивних видів діяльності в РВ дошкільників.

Планування занять в СДЗ. Зміст та завдання розумового виховання. Структура план-конспекту заняття. Планування занять дефектологом і вихователем залежно від віку дітей. Розумовий розвиток і розумове виховання. Завдання розумового виховання дітей. Зміст і засоби розумового виховання. Заняття з ФЕМУ як засіб розумового виховання. Структура план-конспекту заняття.

Зміст та завдання фізичного виховання РВ дошкільників. Загальні та корекційні завдання фізичного виховання РВ дошкільників. Засоби фізичного виховання РВ дошкільників. Основні напрямки фізичного виховання РВ дітей згідно змісту програмного матеріалу: основні рухи, загальнорозвиваючі та коригуючі вправи, прикладні вправи, рухливі ігри та прості естафети, спортивні вправи. Виховання культурно-гігієнічних навичок.

Зміст педагогічного вивчення дефектологом РВ дитини 3-7 років життя. Зміст програми виховання та навчання розумово відсталих дітей дошкільного віку. Складання зразка педагогічного вивчення дитини з 3-го по 7-й роки навчання в СДЗ (на прикладі формування елементарних математичних уявлень).

Формування способів засвоєння суспільного досвіду РВ дітьми. Роль дорослого в суспільному розвитку дитини. Сутність процесу виховання в СДЗ. Основні способи засвоєння суспільного досвіду РВ дитиною в СДЗ.: спільна діяльність, жестова інструкція, наслідування, метод проб і помилок, зразок, усна інструкція. Послідовність використання вказаних прийомів..

Формування основ особистості дошкільника з порушенням інтелекту. Зміст особистісно-зорієнтованого підходу у корекційно-виховному процесі спеціального дошкільного закладу. Особливості формування моральних норм поведінки в дошкільників з порушенням інтелекту. Умови формування в дошкільника моральної поведінки. Зміст корекційної роботи дефектолога по формуванню в дошкільників моральних уявлень та моральних почуттів. Характер колективних взаєностосунків дітей у групі спеціального дошкільного закладу. Формування в дитини з порушенням інтелекту цілеспрямованої діяльності. Завдання трудового виховання дитини в спеціальному дошкільному закладі. Загальні умови формування особистості дитини дошкільного віку з вадами інтелекту.

Підготовка дітей з порушенням інтелекту до школи. Зміст поняття «психологічна готовність дитини до школи». Значення основних компонентів психологічної готовності дітей до школи: розумової, мотиваційної, емоційно-вольової, готовності до спілкування з однолітками та з учителями. Розумова готовність дошкільника до навчання в школі. Сформованість основних видів діяльності - важлива передумова засвоєння шкільної програми. Роль загальних інтелектуальних умінь для навчання в школі. Значення емоційно-вольової сфери в підготовці дошкільника до школи. Умови, що забезпечують всебічну підготовку дитини до школи.

2. ПЛАН ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

I змістовий модуль

1. Теоретико-методологічні основи виховання та викладання навчальних дисциплін для осіб з порушенням розумового розвитку.

Лекція 1. Спеціальні методики викладання навчальних дисциплін як галузь корекційної психопедагогіки та педагогічної науки

1. Об'єкт та предмет дослідження спеціальних методик викладання навчальних дисциплін.

2. Зв'язок спеціальних методик викладання навчальних дисциплін з іншими науками.

3. Основні компоненти навчальної діяльності: мотиваційний, змістовий, діяльнісний, результативний, контрольний-оцінний, рефлексивно-підсумковий. Їх характеристика.

4. Методи наукового дослідження спеціальних методик викладання навчальних дисциплін.

5. Історичний аспект становлення спеціальних методик навчання як галузі педагогіки (корекційної психопедагогіки).

6. Основний понятійний (методичний) апарат викладання навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі: метод, спеціальна методика, методика навчання, учіння, спеціальна дидактика, дидактичні основи викладання дисципліни (принципи, методи, форми, зміст, пізнавальні можливості учнів, освітній результат).

Література: [8, 11, 12, 20, 22, 26, 27, 34, 36, 46, 48, 51, 52, 57-58, 59, 62].

Лекція 2. Особливості застосування принципів і методів викладання дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі.

1. Труднощі, що ускладнюють процес навчання осіб з порушенням розумового розвитку. Психологічна характеристика процесу засвоєння знань, умінь.
2. Поняття про принципи навчання. Загальнодидактичні та спеціальні принципи навчання, їх характеристика.
3. Поняття про методи навчання, їх класифікація та характеристика. Особливості їх застосування в процесі навчання осіб з порушенням розумового розвитку.
4. Засоби навчання в корекційній психопедагогіці, особливості їх застосування в навчанні осіб з порушенням розумового розвитку.

Література: [8, 11, 12, 20, 22, 26, 27, 34, 36, 46, 48, 51, 52, 57-58, 59, 62].

Лекція 3. Урок як основна форма викладання навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі. Форми позакласної роботи.

1. Типи уроків, їх структура. Підготовка вчителя до уроку. Змістово-методичні, організаційні та психологічні вимоги до уроку в спеціальній школі. Порядок повідомлення домашніх завдань. Контроль та облік знань, умінь, навичок учнів: види та способи контролю знань, умінь, навичок учнів. Аналіз виконання учнями самостійних, контрольних завдань.
2. Особливості позакласної роботи в спеціальній школі.
3. Форми позакласної роботи в спеціальній школі: гурткова робота, дидактичні ігри, стінні газети, предметні куточки, вікторини, цікаві хвилинки з навчальних дисциплін.
4. Організація проведення самостійної підготовки з учнями з порушенням розумового розвитку.

Література: [8, 11, 12, 20, 22, 26, 27, 34, 36, 48, 51, 52, 56, 58, 59, 62].

Лекція 4. Теорія і спеціальна методика виховної роботи

1. Предмет, об'єкт, завдання спеціальної методики виховної роботи (СМВ).
2. Міждисциплінарні зв'язки СМВ.
3. Основні теорії та вчення, покладені в основу теорії виховання. Вклад Л.С.Виготського, К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, Д.Б.Ельконіна, В.О.Сухомлинського, Д.І.Беха, Е.Еріксона, А.Маслоу, К.Роджерса та ін. в становлення теорії виховання.
4. Категоріальний апарат спеціальної теорії виховання: процес виховання, розвиток, корекція, компенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація (адаптація, інтеграція, індивідуалізація), метод, методика, мета, соціальний ідеал тощо.
5. Методи наукового дослідження в системі виховної роботи.
6. Специфіка (особливості) та закономірності виховного процесу (з дітьми з порушенням розумового розвитку).
7. Принципи організації виховного процесу.
8. Методи та форми виховання дітей.
9. Сутність двох протилежних наукових поглядів на процес і мету виховання: соціоцентричного і антропоцентричного.

Література: [3, 4-8, 13-16, 23, 25-27, 31, 33-36, 48, 52, 56, 60, 62].

II змістовий модуль

Особливості виховання та викладання окремих тем навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі.

Лекція 5. Особливості викладання математики у спеціальному загальноосвітньому закладі. Методика викладання окремих тем математики

1. Предмет, завдання вивчення математики у спеціальній школі.
2. Загальна характеристика змісту викладання математики. Понятійний апарат методики викладання математики.
3. Сутність пропедевтичного періоду вивчення математики: зміст, методи та організація роботи дефектолога у пропедевтичний період.
4. Методика вивчення першого, другого та третього концентрів.
5. Методика вивчення геометричного матеріалу.
6. Методика навчання розв'язанню задач.
7. Методика вивчення звичайних і десяткових дробів.

Література: [8, 10, 22, 33, 34, 38, 48, 52, 54, 55].

Лекція 6. **Особливості викладання соціально-побутового орієнтування (СПО) як навчальної дисципліни у спеціальному загальноосвітньому закладі.** Методика викладання окремих тем СПО.

1. Предмет, завдання вивчення СПО у спеціальній школі.
2. Загальна характеристика змісту викладання СПО. Понятійний апарат методики викладання СПО.
3. Сутність лінійно-концентричного принципу викладання змісту розділів програми з СПО.
4. Загальні особливості застосування методів і форм викладання в процесі вивчення розділів СПО: «особиста гігієна», «догляд за одягом і взуттям», «культура харчування та технологія приготування кулінарних страв», «культура поведінки», «догляд за житлом», «транспорт», «торгівля», «родина. Родинні стосунки», засоби зв'язку», «медична допомога», «установи, організації, підприємства», «бюджет родини», «працевлаштування».
3. Поняття технологічного процесу. Технологічна картка як засіб навчання учнів на уроках СПО.
4. Складання план-конспектів уроків, уроків-екскурсій, технологічних карт на технологічні процеси виконання дій із самообслуговування, приготування страв тощо.
5. Критерії оцінки соціального розвитку учнів на уроках з СПО.

Література: [3, 18-20, 22, 26, 27, 32, 33, 48, 52].

Лекція 7. Особливості викладання навчальних дисциплін природничого спрямування (географії, фізики, природознавства, побутової хімії) у спеціальному загальноосвітньому закладі. Методика викладання окремих тем на прикладі географії.

1. Предмет, завдання вивчення географії у спеціальній школі.
2. Загальна характеристика змісту (структури) викладання географії у спеціальній школі. Понятійний апарат методики викладання географії.

3. Географічна пропедевтика. Організація позакласної роботи з географії в спеціальній школі, її мета та завдання. Географічний майданчик (комплекс). Значення місцевого краєзнавства в процесі вивчення географії. Роль спостережень, екскурсій в системі формування географічних знань.
4. Наочні посібники (засоби) у навчанні географії: натуральні об'єкти, моделі натуральних об'єктів і явищ, карти, схеми, колекції, картини, вимірювальні прилади, ТЗН, робочі зошити, підручники, фото, відеофрагменти, умовні позначення на картах тощо.
5. Особливості методики викладання та формування в учнів основних географічних понять в учнів з порушенням розумового розвитку: частина світу, океан, низовина, височина, гора, ріка, озеро, море, півострів, острів, клімат місцевості, природна зона.
6. Методика навчання учнів «читати» умовні знаків на географічній карті.
7. Спостереження за погодою, ведення календаря погоди; визначення правого та лівого берегів ріки, сторін горизонту за сонцем, компасом, місцевими ознаками (лишайником, мохом, кроною дерева, в лісі тощо).
8. Охорона природних багатств України. Червона книга України.
Література: [8, 17, 21, 22, 24, 26-28, 30, 33, 34, 41, 42, 49]
- Лекція 8.* Особливості викладання суспільнознавчих дисциплін (історії, «Я у світі») у спеціальному загальноосвітньому закладі. Методика викладання окремих тем на прикладі історії.
 1. Предмет, завдання вивчення історії у спеціальній школі.
 2. Загальна характеристика змісту (структури) викладання історії у спеціальній школі. Понятійний апарат методики викладання історії.
 3. Історична пропедевтика. Організація позакласної роботи з історії в спеціальній школі, її мета та завдання.
 4. Особливості методів навчання на уроках історії. Характеристика словесних та наочних методів навчання. Засоби навчання на уроках історії.
 5. Поняття історичного факту. Класифікація історичних фактів та методика їх викладання.
 6. Методика формування історичних уявлень в учнів з порушенням розумового розвитку.
 7. Методика формування історичних понять, причино-наслідкових зв'язків на уроках історії в спеціальній школі.
 8. Місце дидактичної гри на уроці історії.
 9. Понятійний апарат інтерпретації навчальних текстів в міжнародній історичній думці: bias, prejudice, indoctrination. Значення термінів. Підручник, вчитель як інтерпретатори історичної інформації. Приклади створення власних інтерпретацій: рекламна кампанія, створення музейної експозиції тощо.
 10. Проблема розпізнавання фейків в сучасному інформаційному просторі. Формування навичок аналізу та оцінки інтерпретацій історичного процесу та критичного ставлення до них, як засобів протистояти впливу інтерпретацій, фейків.
- Література:* [1, 2, 8, 22, 26, 27, 33, 34, 37, 39, 45, 47, 48, 51, 52, 61].

Лекція 9. Спеціальна методика виховної роботи як важливий інструмент в професійній діяльності корекційного педагога.

1. Джерела спеціальної методики виховання: історичний досвід школи; передовий досвід сучасних вітчизняних і зарубіжних шкіл; теоретичні праці відомих педагогів, психологів; спеціальні організовані педагогічні експерименти; наукові педагогічні праці методичного характеру. Місце ідеалу (морального, соціального) в системі виховної роботи.

2. Особливості виховного процесу в спеціальній школі. Причини, що ускладнюють процес виховання дітей з порушенням розумового розвитку.

3. Структура та особливості процесу виховання в спеціальній школі.

4. Мета, завдання, зміст виховання дітей з порушенням розумового розвитку залежно від віку. Характеристика провідних напрямків виховного впливу.

5. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних освітніх закладах для дітей з порушенням розумового розвитку. Планування, тематика виховної роботи. Методика проведення корекційно-виховних занять. Аналіз проведених виховних заходів.

6. Форми та методи взаємодії сім'ї і спеціального освітнього закладу в процесі виховання дітей з порушенням розумового розвитку.

Поняття батьківського авторитету в роботах А.С.Макаренка та ін.

Етапи налагодження педагогічної взаємодії з батьками (за М.З.Котом).

7. Особливості впливу виховання на формування особистості дитини в несприятливих соціальних умовах (будинку для дитини, школі-інтернаті). Поняття синдрому «госпіталізму», його стадії. Фрустрація. Депривація. Види депривації.

8. Особливості в підходах до виховання дітей різного віку.

9. Проблема булінгу та шляхи її попередження.

10. Оцінювання стану вихованості учнів.

Література: [3, 4-8, 13-16, 23, 25-27, 31, 33-36, 48, 52, 56, 60, 62].

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

І. змістовий модуль

Теоретико-методологічні основи виховання та викладання навчальних дисциплін для осіб з порушенням розумового розвитку.

Практичне заняття №1

Тема: Спеціальні методики викладання навчальних дисциплін як галузь корекційної психопедагогіки та педагогічної науки

Мета: Ознайомитись із предметом, об'єктом спеціальних методик викладання навчальних дисциплін, актуальними проблемами, понятійним апаратом, методами наукового дослідження.

Питання для обговорення:

1. Об'єкт та предмет дослідження спеціальних методик викладання навчальних дисциплін.

2. Зв'язок спеціальних методик викладання навчальних дисциплін з іншими науками.
3. Основні компоненти навчальної діяльності: мотиваційний, змістовий, діяльнісний, результативний, контрольний-оцінний, рефлексивно-підсумковий. Їх характеристика.
4. Методи наукового дослідження спеціальних методик викладання навчальних дисциплін.
5. Історичний аспект становлення спеціальних методик навчання як галузі педагогіки (корекційної психопедагогіки).
6. Основний понятійний (методичний) апарат викладання навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі: метод, спеціальна методика, методика навчання, учіння, спеціальна дидактика, дидактичні основи викладання дисципліни (принципи, методи, форми, зміст, пізнавальні можливості учнів, освітній результат).

Практичне завдання:

1. Порівняйте об'єкт, предмет методики викладання історії і СПО, географії і математики.
2. Дати обгрунтовану відповідь на запитання: Чим визначається ефективність процесу навчання у ВНЗ?

Завдання для самостійного опрацювання:

Користуючись підручниками із загальної педагогіки, термінологічними словниками, навести максимальну кількість визначень поняттям «метод» і «методика навчання», порівняти їх; скласти тести до них.

Рекомендована література: [8, 11, 12, 20, 22, 26, 27, 34, 36, 46, 48, 51, 52, 57-58, 59, 62].

Практичне заняття №2

Тема: Особливості застосування принципів і методів викладання навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі.

Мета: Закріпити принципи і методи викладання навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі.

Питання для обговорення:

1. Труднощі, що ускладнюють процес навчання осіб з порушенням розумового розвитку. Психологічна характеристика процесу засвоєння знань, умінь.
2. Поняття про принципи навчання. Загальнодидактичні та спеціальні принципи навчання, їх характеристика.
3. Поняття про методи навчання, їх класифікація та характеристика. Особливості їх застосування в процесі навчання осіб з порушенням розумового розвитку.
4. Засоби навчання в корекційній психопедагогіці, особливості їх застосування в навчанні осіб з порушенням розумового розвитку.

Практичне завдання

1. Порівняйте принципи навчання у спеціальній школі із принципами, покладеними в основу організації уроків у закладах загальної середньої освіти.

2. Порівняйте методи навчання в спеціальній школі із методами викладання дисциплін у закладах загальної середньої освіти; в спеціальних закладах загальної дошкільної освіти.

3. Навести схематично класифікацію принципів і методів навчання учнів з порушенням розумового розвитку.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Користуючись підручником Катаєва А.А. Дошкільная олигофренопедагогика / А.А. Катаєва, И.А. Стребелева - М.: ВЛАДОС, 2001.- 208 с. і Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту. Монографія / С.П. Миронова. - Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2007. – С. 64-76.

2. Шляхом реферування монографії С.П.Миронової (с.57-60) дати відповіді на таке запитання і завдання: Які особливості реалізації методів навчання в спеціальній школі? та сформулювати вимоги до застосування методів у спеціальній школі

Рекомендована література: [8, 11, 12, 20, 22, 26, 27, 34, 36, 48, 51, 52, 56, 58, 59, 62].

Практичне заняття №3

Тема: Урок як основна форма викладання навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі. Форми позакласної роботи.

Мета: Закріпити знання з основних форм організації навчального процесу та його структури у спеціальній загальноосвітній школі.

Питання для обговорення:

1. Форми організації навчального процесу у спеціальній школі.

2. Типи уроків, їх структура: формування нових знань, умінь, навичок; тематикопроедвтичний; додаткової корекції знань і вмінь учнів; систематизації та узагальнення знань, умінь, навичок; застосування знань, умінь, навичок; перевірки якості засвоєння знань і вмінь; комбінований.

3. Підготовка вчителя до уроку. Змістово-методичні, організаційні та психологічні вимоги до уроку в спеціальній школі. Порядок повідомлення домашніх завдань. Контроль та облік знань, умінь, навичок учнів: види та способи контролю знань, умінь, навичок учнів. Аналіз виконання учнями самостійних, контрольних завдань.

2. Особливості позакласної роботи в спеціальній школі.

3. Форми позакласної роботи в спеціальній школі: гурткова робота, дидактичні ігри, стінні газети, предметні куточки, вікторини, цікаві хвилинки з навчальних дисциплін.

4. Організація та керівництво позааудиторною (самостійною та індивідуальною) роботою учнів з порушенням розумового розвитку.

Практичне завдання

1. Навести приклади форм навчання у спеціальній школі.

2. В чому різниця структури уроку в спеціальній школі і в закладах загальної середньої освіти?

3. Розробити теоретично структуру уроку для навчання учнів з порушенням розумового розвитку (тип уроку погодити з викладачем).

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати та скласти стислий план прочитаного параграфа 2.4 монографії Миронової С.П.: С. 90-97, 97-102, 105-107 [33].

Рекомендована література: [8, 11, 12, 20, 22, 26, 27, 34, 36, 48, 51, 52, 56, 58, 59, 62].

Практичне заняття № 4

Тема: Теорія і спеціальна методика виховної роботи

Мета: Ознайомитись з теоретичними основами виховання дітей різного віку та спеціальною методикою виховної роботи як педагогічною дисципліною.

Питання для обговорення:

1. Предмет, об'єкт, завдання спеціальної методики виховної роботи (СМВ).
2. Міждисциплінарні зв'язки СМВ.
3. Основні теорії та вчення, покладені в основу теорії виховання. Вклад Л.С.Виготського, К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, Д.Б.Ельконіна, В.О.Сухомлинського, Д.І.Беха, Е.Еріксона, А.Маслоу, К.Роджерса та ін. в становлення теорії виховання.
4. Категоріальний апарат спеціальної теорії виховання: процес виховання, розвиток, корекція, компенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація (адаптація, інтеграція, індивідуалізація), метод, методика, мета, соціальний ідеал тощо.
5. Методи наукового дослідження в системі виховної роботи.
6. Специфіка (особливості) виховного процесу з дітьми з порушенням розумового розвитку.
7. Закономірності виховного процесу з дітьми з порушенням розумового розвитку.
8. Принципи організації виховного процесу.
9. Методи та форми виховання дітей.
10. Сутність двох протилежних наукових поглядів на процес і мету виховання: соціоцентричного і антропоцентричного.

Практичне завдання:

1. Навести синоніми до понять «корекція», «компенсація» і вказати - психічної чи особистісної сфери вони стосуються.
2. Навести синоніми чи перефразувати своїми словами терміни «реабілітація», «абілітація».
3. Назвати основні складові системи соціалізації дитини в колективі школи.
4. Навести з підручників (педагогіки, теорії виховання) декілька визначень терміну «виховання» і зазначити, до якого підходу воно належить: соціоцентричного чи антропоцентричного.
5. Визначте серед наведених варіантів правильні варіанти відповіді:
Результативність виховного процесу в спеціальному навчально-виховному закладі визначається:
 - 1)авторитетністю вихователя серед дітей;
 - 2)його майстерністю, що ґрунтується на дидактичній та методичній грамотності,
 - 3)його культурним рівнем;

4) здатністю вирішувати педагогічні ситуації на основі її всебічного логічного осмислення,

5) на основі вміння залучати до співпраці інших фахівців, наприклад, психолога, медичних фахівців, соціального педагога, успішних випускників школи тощо;

6) умінням «знаходити спільну мову» та залучати в процес виховання батьків дитини;

7) активністю самого вихованця;

5) інтересом вихованця до виховного заходу.

6. Визначити правильні варіанти відповіді щодо визначення терміну «метод виховання» - це:

1) способи організації виховної діяльності вихователя;

2) організація навчально-виховної діяльності учнів;

3) послідовність прийомів, спрямованих на досягнення поставленої мети.

7. Навести правильний (правильні) варіант (варіанти) відповіді:

Теорія виховання та спеціальна методика виховання дітей з порушенням розумового розвитку - це:

1) методична наука

2) наука про виховання

3) складова дисципліни «корекційна психопедагогіка»

4) педагогічна наука

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати параграф монографії Миронової С.П. «Корекційна спрямованість виховання учнів з вадами інтелекту» та законспектувати принципи виховання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку (С.110, 113-117) [33].

Рекомендована література: [3, 4-8, 13-16, 23, 25-27, 31, 33-36, 48, 52, 56, 60, 62].

II змістовий модуль

Особливості виховання та викладання окремих тем навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі.

Практичне заняття № 5

Тема: Особливості викладання математики у спеціальному загальноосвітньому закладі. Методика викладання окремих тем математики

Мета: Оволодіти дидактичними основами та методикою викладання основних тем з математики у спеціальній загальноосвітній школі, структурою та змістом план-конспекту для вивчення конкретних тем.

Питання для обговорення:

1. Предмет, завдання вивчення математики у спеціальній школі.

2. Загальна характеристика змісту викладання математики.

Понятійний апарат методики викладання математики.

3. Сутність пропедевтичного періоду вивчення математики: зміст, методи та організація роботи дефектолога у пропедевтичний період.

4. Методика вивчення першого, другого та третього концентрів.

5. Методика вивчення геометричного матеріалу.

6. Методика навчання розв'язанню задач.
7. Методика вивчення звичайних і десяткових дробів.
8. Заслуховування та обговорення план-конспектів студентів (з основних тем вивчення математики).

Практичне завдання:

1. Порівняйте зміст математичної освіти за програмами першого та другого класів спеціальної загальноосвітньої школи та закладу загальної середньої освіти.
2. Скласти план-конспект з формування понять у пропедевтичний період вивчення математики (тема погоджується з викладачем).

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Відвідати урок у молодших класах спеціальної школи та проаналізувати його з точки зору дотримання структури, спеціальних принципів, методів, засобів навчання.
2. Самостійно опрацювати «методику навчання розв'язанню задач» та «методику вивчення першої тисячі» (конспект: тези до методики навчання) [5].

Рекомендована література: [8, 10, 22, 33, 34, 38, 48, 52, 54, 55].

Практичне заняття №6.

Тема: Особливості викладання соціально-побутового орієнтування (СПО) як навчальної дисципліни у спеціальному загальноосвітньому закладі. Методика викладання окремих тем СПО.

Мета: Оволодіти дидактичними основами та методикою викладання окремих тем СПО у спеціальному загальноосвітньому закладі, складанням технологічних карт до вивчення окремих тем навчальної дисципліни.

Питання для обговорення:

1. Предмет, завдання вивчення СПО у спеціальній школі.
2. Загальна характеристика змісту викладання СПО. Понятійний апарат методики викладання СПО.
3. Сутність лінійно-концентричного принципу викладання змісту розділів програми з СПО.
4. Загальні особливості застосування методів і форм викладання в процесі вивчення розділів СПО: «особиста гігієна», «догляд за одягом і взуттям», «культура харчування та технологія приготування кулінарних страв», «культура поведінки», «догляд за житлом», «транспорт», «торгівля», «родина. Родинні стосунки», засоби зв'язку», «медична допомога», «установи, організації, підприємства», «бюджет родини», «працевлаштування».
3. Поняття технологічного процесу. Технологічна картка як засіб навчання учнів на уроках СПО.
4. Складання план-конспектів уроків, уроків-екскурсій, технологічних карт на технологічні процеси виконання дій із самообслуговування, медичної допомоги, приготування страв тощо (тема - за погодженням з викладачем) та їх обговорення.
5. Критерії оцінки соціального розвитку учнів на уроках з СПО.

Практичні завдання:

1. Скласти план-конспект уроку-екскурсії (тип – застосування знань, умінь і навичок) на «Нову пошту» для відправлення (отримання) товару.
2. Скласти технологічну карту першої медичної допомоги при нещасному випадку: опіку, отруєнні, сонячному ударі, обморожуванні, ранах з кровотечею, забоях.
3. Скласти технологічну карту на приготування страви на 4 персони в сім'ї: сніданок, вечеря; страви для дитини ясельного віку.
4. Скласти технологічну карту для пришиття гудзика, петельки до одягу, латання невеликої дірки, виведення жирної плями на одязі.
5. Скласти розгорнутий план-конспект уроку «Санітарно-гігієнічні вимоги та правила утримання дитячого посуду, іграшок».

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Відвідати заняття із СПО у старших класах спеціального загальноосвітнього закладу та проаналізувати структуру заняття, методи, прийоми навчання, використані вчителем.

Рекомендована література: [3, 18-20, 22, 26, 27, 32, 33, 48, 52].

Практичне заняття №7.

Тема: Особливості викладання навчальних дисциплін природничого спрямування (географії, фізики, природознавства, побутової хімії) у спеціальному загальноосвітньому закладі. Методика викладання окремих тем на прикладі географії.

Мета: Оволодіти дидактичними основами та методикою викладання окремих тем і формування понять з навчальних дисциплін природничого спрямування у спеціальному загальноосвітньому закладі (на прикладі географії).

Питання для обговорення

1. Предмет, завдання вивчення географії у спеціальній школі.
2. Загальна характеристика змісту (структури) викладання географії у спеціальній школі. Понятійний апарат методики викладання географії.
3. Географічна пропедевтика. Організація позакласної роботи з географії в спеціальній школі, її мета та завдання. Географічний майданчик (комплекс). Значення місцевого краєзнавства в процесі вивчення географії. Роль спостережень, екскурсій в системі формування географічних знань.
4. Наочні посібники (засоби) у навчанні географії: натуральні об'єкти, моделі натуральних об'єктів і явищ, карти, схеми, колекції, картини, вимірювальні прилади, ТЗН, робочі зошити, підручники, фото, відеофрагменти, умовні позначення на картах тощо.
5. Особливості методики викладання та формування в учнів основних географічних понять в учнів з порушенням розумового розвитку: частина світу, океан, низовина, височина, гора, ріка, озеро, море, півострів, острів, клімат місцевості, природна зона.
6. Методика навчання учнів «читати» умовні знаків на географічній карті.
7. Спостереження за погодою, ведення календаря погоди; визначення правого та лівого берегів ріки, сторін горизонту за сонцем, компасом, місцевими ознаками (лишайником, мохом, кроною дерева, в лісі тощо).

8. Охорона природних багатств України. Червона книга України.

Практичні завдання:

1. Скласти тести на понятійний апарат з вивчення географії (фізики, природознавства, побутової хімії).
2. Скласти розгорнутий план-конспект уроку-екскурсії на закріплення знань з теми «ріка» («озеро»).
3. Скласти розгорнутий план-конспект уроку-екскурсії для спостереження за річними змінами в природі (на визначення сторін горизонту за місцевими ознаками).

Завдання для самостійного опрацювання:

1. З'ясувати основні форми поверхні, ґрунти та водойми Херсонської області (кафедра географії).
2. Ознайомитись з метеорологічними спостереженнями в гідрометеоцентрі міста, їхнім метеорологічним обладнанням.
3. Законспектувати матеріали на тему: «Природоохоронні території України. Заказники, заповідники».

Рекомендована література: [8, 17, 21, 22, 24, 26-28, 30, 33, 34, 41, 42, 49]

Практичне заняття №8.

Тема: Особливості викладання суспільнознавчих дисциплін (історії, «Я у світі») у спеціальному загальноосвітньому закладі. Методика викладання окремих тем на прикладі історії.

Мета: Оволодіти дидактичними основами та методикою викладання окремих тем з навчальних дисциплін суспільнознавчого спрямування у спеціальному загальноосвітньому закладі (на прикладі навчальної дисципліни «історія України»).

Питання для обговорення

1. Предмет, завдання вивчення історії у спеціальній школі.
2. Загальна характеристика змісту (структури) викладання історії у спеціальній школі. Понятійний апарат методики викладання історії.
3. Історична пропедевтика. Організація позакласної роботи з історії в спеціальній школі, її мета та завдання.
4. Особливості методів навчання на уроках історії. Характеристика словесних та наочних методів навчання. Засоби навчання на уроках історії.
5. Поняття історичного факту. Класифікація історичних фактів та методика їх викладання.
6. Методика формування історичних уявлень в учнів з порушенням розумового розвитку.
7. Методика формування історичних понять, причино-наслідкових зв'язків на уроках історії в спеціальній школі.
8. Місце дидактичної гри на уроці історії.
9. Понятійний апарат інтерпретації навчальних текстів в міжнародній історичній думці: bias, prejudice, indoctrination. Значення термінів. Підручник, вчитель як інтерпретатори історичної інформації. Приклади створення власних інтерпретацій: рекламна кампанія, створення музейної експозиції тощо.

10. Проблема розпізнавання фейків в сучасному інформаційному просторі. Формування навичок аналізу та оцінки інтерпретацій історичного процесу та критичного ставлення до них, як засобів протистояти впливу інтерпретацій, фейків.

Практичні завдання:

1. Скласти тести на понятійний апарат з вивчення історії: факт-подія, факт-явище, факт-процес. Навести приклади зазначених фактів.
2. Скласти розгорнутий план-конспект уроку-екскурсії до краєзнавчого музею.
3. Відвідати урок історії в спеціальній школі та проаналізувати його з точки зору дотримання структури, спеціальних принципів, пасивних та активних методів навчання, корекційних компонентів уроку, характеру інтерпретації історичного змісту вчителем історії..
4. Розробити ігрові завдання для контролю знань, умінь учнів до окремої теми за програмою «історія України» в VII-IX класах.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. На основі аналізу програм з української літератури (читання) і історії України проілюструвати зв'язок зазначених навчальних дисциплін в спеціальній школі на конкретних прикладах.
2. Проаналізувати існуючі програми з історії України, видані в XX і XXI століттях (починаючи з радянського періоду і закінчуючи сучасним), на предмет зміни: а) мети і завдань вивчення курсу, б) як змінювалася змістова складова (зміст програми).

Рекомендована література: [1, 2, 8, 22, 26, 27, 33, 34, 37, 39, 45, 47, 48, 51, 52, 61].

Практичне заняття №9.

Тема: Спеціальна методика виховної роботи як важливий інструмент в професійній діяльності корекційного педагога

Мета: Закріпити знання з дидактичних основ та спеціальної методики виховної роботи з учнями з порушенням розумового розвитку залежно від віку, етіології та патогенезу.

Питання для обговорення

1. Джерела спеціальної методики виховання, їх характеристика: історичний досвід школи; передовий досвід сучасних вітчизняних і зарубіжних шкіл; теоретичні праці відомих педагогів, психологів; спеціальні організовані педагогічні експерименти; наукові педагогічні праці методичного характеру.
2. Місце ідеалу (морального, соціального) в системі виховної роботи.
3. Особливості виховного процесу в спеціальній школі.
4. Причини, що ускладнюють процес виховання дітей з порушенням розумового розвитку.
5. Структура процесу виховання в спеціальній школі.
6. Мета, завдання, зміст виховання дітей з порушенням розумового розвитку залежно від віку.
7. Характеристика провідних напрямків виховного впливу.

8. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних освітніх закладах для дітей з порушенням розумового розвитку. Планування, тематика виховної роботи.

9. Методика проведення корекційно-виховних занять.

10. Аналіз проведених виховних заходів.

11. Форми та методи взаємодії сім'ї і спеціального освітнього закладу в процесі виховання дітей з порушенням розумового розвитку.

Етапи налагодження педагогічної взаємодії з батьками (запропоновані вченим-дефектологом М.З.Котом).

12. Особливості впливу виховання на формування особистості дитини в несприятливих соціальних умовах (будинку для дитини, школі-інтернаті).

13. Поняття синдрому «госпіталізму», його стадії.

14. Дати тлумачення понять «фрустрація», «депривація», синдром «госпіталізму». Види депривації.

15. Особливості в підходах до виховання дітей різного віку.

16. Проблема булінгу та шляхи її попередження.

17. Оцінювання стану вихованості учнів.

Практичні завдання:

1. Навести визначення понять «фрустрація», «депривація», із зазначенням джерела його отримання.

2. Доповідь-презентація на тему «Сучасні виховні системи».

3. Реферати на тему «Становлення і розвиток науки про дошкільне виховання» та «Використання методів психолого-педагогічної діагностики для оптимізації корекційно-виховного процесу в спеціальній школі».

4. Ви, як майбутні батьки і вихователі, оцініть вислів учня: «Я не піду до школи!»: Чи може воно свідчити про невивчений урок чи небажання писати контрольну роботу? А, можливо, щось інше? Які ваші будуть слова та дії?

5. Які дані про сім'ю важливо дізнатися вихователю для налагодження співпраці з батьками учня? для розробки індивідуальної програми корекційно-виховної роботи з вихованцем класу (групою)? Запропонуйте анкету батькам для з'ясування необхідних вам даних.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Поняття батьківського авторитету в роботах А.С.Макаренка та ін. (тези)

2. Етапи налагодження педагогічної взаємодії з батьками (запропоновані вченим-дефектологом М.З.Котом).

3. Проаналізувати виховні програми для учнів 1-4 класів і 5-10 класів спеціальної (допоміжної) школи на предмет наступності, системності проведення виховної роботи. Чи всі напрямки виховної роботи охоплені зазначеними програмами? Відповідь обґрунтуйте.

Рекомендована література: [3, 4-8, 13-16, 23, 25-27, 31, 33-36, 48, 52, 56, 60, 62].

Рекомендована література

1. Арнольд М.А. Самостоятельная работа учащихся на уроках истории // Дефектология. - 1972. - №2. – С.43-49.

2. Бондар В.І. Методичні рекомендації щодо удосконалення процесу навчання на уроках історії в допоміжній школі. / В.І.Бондар В.І., Г.М.Плешканівська. - К.,1985. – 12 с.
3. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. — К.: Радянська школа, 1987. – 128 с.
4. Вержиховська О.М. Вивчення моральних якостей у дітей з вадами розумового розвитку // Дефектологія. – 2000. - №2. – С.42-46.
5. Висоцька А.М. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних навчальних закладах для дітей з розумовою відсталістю (5-10 класи): Методичні рекомендації / А.М. Висоцька. – К.: 2012. – 106 с.
6. Висоцька А.М. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів // Дефектологія. – 2005. – № 3. – С. 29-34.
7. Висоцька А.М. Комунікативні вміння як фактор виробничої адаптації розумово відсталих старшокласників / Дефектологія – №1. – 1997. – С.13-18.
- Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой. – М: Педагогика, 1983. – Т. 5. – 368 с.
8. Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В.Воронковой. — М: Школа-пресса, 1994. – 416 с.
9. Врублевська М.О. Секрети успішного уроку географії - Харків: Основа, 2005. – 144 с.
10. Горский Б.Б. Система и методика изучения нумерации многозначных чисел во вспомогательной школе –Дефектология. – 1994. - №4.
11. Діти з затримкою психічного розвитку та їх навчання: Навчальний посібник для педагогів і шкільних психологів / Т.Д. Ілляшенко, Н.А. Бастун, Т.В. Сак. – К.:ІЗМН, 1997. – 128 с.
12. Основи спеціальної дидактики / за ред. І.Г. Єременка – 2-е вид. К.: Рад. школа, 1986. – 200 с.
13. Підготовка до школи дітей з особливими потребами в умовах сім'ї: поради батькам / В.І. Бондар та ін.; за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: Наук, світ, 2005. – 256 с.
14. Програми для допоміжної школи Виховна робота 1-4 класи – К., 2004. – 32с.
15. Програми для допоміжної школи Виховна робота 5-10 класи – К., 2012. – 49 с.
16. Дмитрієва І.В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія. – Слов'янськ, 2008. – 373 с.
17. Довгань Г.Д. Інтерактивні технології на уроках географії. - Харків: Основа, 200. – 368 с.
18. Дробот Л.С., Мерсіянова Г.М. Соціально-побутове орієнтування учнів допоміжної школи / Л.С.Дробот, Г.М. Мерсіянова. – К.: Освіта, 1992. – 67 с.
19. Дробот Л.С., Видрич Н.І. Соціально-побутове орієнтування для вчителів та учнів допоміжної школи / Л.С.Дробот, Н.І.Видрич. – К.: ІСДО, 1995. – 89с.
20. Єременко І.Г. Навчання учнів допоміжної школи користуватися знаннями й уміннями. / І.Г.Єременко, Г.М.Мерсіянова. – К.: Рад.школа, 1971. – 136 с.

21. Зміст та корекційна спрямованість вивчення географії в допоміжній школі: Науково-методичний посібник / Укл. В.О.Липа. – К.: ІЗМН, 1996. – 52 с.
22. Еременко И.Г. Олигофренопедагогика.- К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
- Кобернік С.Т., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах. – К.: Навчальна книга, 2005. – 319 с.
23. Козленко Н.А. Физическое воспитание учащихся вспомогательной школы. – К.: Рад. шк., 1987. – 112 с.
24. Корнєв В.П. Методика вивчення географії материків і океанів. - К.- Подільський: Абетка-Нова, 2004. – 304 с.
25. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи: Навчальний посібник. – К.: Видав. НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 216 с.
26. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции / В.А.Липа. — Донецк: Лебідь, 2000. — 319 с.
27. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: Учебное пособие. – Донецк: ТОВ Лебідь, 2002. – 327 с.
28. Липа В.А. Методические рекомендации по повышению эффективности использования картографических пособий во вспомогательной школе. - К.: НИИП УССР, 1980. - 34с.
29. Маллер А.Р. Ребенок с ограниченными возможностями // Книга для родителей. М., 1996. – 79 с.
30. Максаковский В.П. Преподавание географии в зарубежной школе. -М.: ВЛАДОС, 2001.- 68с.
31. Методика воспитательной работы: Учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л.А. Байкова, Л.К. Гребенкина, О.В. Еремкина и др.; Под ред. В.А. Слостенина. – М.: ИЦ Академия, 2004. – 144 с.
32. Методичні рекомендації до занять із соціально-побутової орієнтації у 5-9 класах допоміжної школи / Л.С. Дробот.- К.: ІСДО, 1994. -112с.
33. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту. Монографія / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2007. – С.202-207.
34. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник. / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: КПНУ імені І. Огієнка, 2014. – 260 с.
35. Миронова С.П., Матвеева М.П. Статеве виховання. Моральна підготовка учнів допоміжної школи до сімейного життя // Методичний посібник для вчителів і вихователів. - Кам'янець-Подільський, 2000. – 30 с.
36. Миронова С.П., Матвеева М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту: Методичні рекомендації. - Кам'янець-Подільський, 2001. – 28 с.
37. Опыт преподавания истории во вспомогательной школе / Под ред. М.И.Кузьмицкой. — М.: Просвещение, 1964. – 67 с.
38. Перова М. Н. Методика преподавания математики в специальной (коррекционной) школе VIII вида. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 406 с.
39. Петрова Л.В. Методика преподавания истории в специальной (коррекционной) школе VIII вида. – М. ВЛАДОС, – 2003. – 208с.

40. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. - К.: Генеза, 2006. - 328с.
41. Пороцкая Т.И. Обучение географии во вспомогательной школе. - М.: Просвещение, 1977. - 159с.
42. Проник І.Г. Навчально-матеріальна база для вивчення шкільної географії: методичні рекомендації. - Тернопіль: СМП „Астон”, 2001. -68с.
43. Пузанов Б.П. Некоторые особенности усвоения элементов правовых знаний учащимися старших классов вспомогательной школы //Дефектология. - 1978. - №3. - С.54-60.
44. Пузанов Б.П. Особенности понимания элементов правовых знаний учащимися старших классов вспомогательной школы //Дефектология. -1988. - №3. – С.54-60 .
45. Родин А.Ф. Экскурсионная работа по истории. / А.Ф.Родин, Ю.Е.Соколовский. - М., 1974. – 74 с.
46. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника. – М.: Просвещение, 1979. – 191 с.
47. Синев В.Н. Особенности воспитания социально-нормативного поведения учащихся вспомогательной школе // Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В. Воронковой. – М.: Школа-Пресс, 1994. – С. 278-297.
48. Синев В.Н. Коррекция интеллектуальных нарушений у учащихся вспомогательной школы: Автореф. дисс. д-ра пед наук. М.: НИИД АПН СССР, 1988. – 45 с.
49. Синев В.Н. Коррекционная работа на уроках географии и естествознания во вспомогательной школе. / В.Н. Синев, Л.С. Стожок. - К.: Рад. школа, 1997. –85 с.
50. Синьов В.М., Шевцов А.Г. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – 2004. - №2. – С.6-10.
51. Синьов В.М. Основи дефектології: Навч.посібник. / В.М.Синьов, Г.М.Коберник – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
52. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. / В.М.Синьов. – Ч 1,2. – К, 2007.
53. Синьов В.М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки / Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – №1. – 299 с.
54. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі. Курс лекцій: Навчальний посібник / Упоряд. О. В. Гаврилов, О. М. Ляшенко. – Хмельницький: ПП Пантюк С. Д., 2003. – 272 с.
55. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Ч.2 / Упорядники: О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко, Н.І.Королько. – Кам’янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2006. – 328 с.
56. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

57. Спеціальна психологія. Тексти .Частина 1 / За ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. - Кам'янець – Подільський: КПДПУ. 1999- 158с. ; Спеціальна психологія. Тексти .Частина 2. За ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. – Кам'янець - Подільський: КПДПУ . 2001 – 142 с.
58. Стадненко Н.М., Іляшенко Т.Д., Борщевська Л.В., Обухівська А.Г. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. – К.-Подільський: Абетка, 1998. – 144 с.
59. Стадненко Н.М, Матвєєва М.П., Обухівська А.Г. Нариси з олігофренопсихології. – Кам'янець-Подільський: КПДПУ, 2002. – 200 с.
60. Татьянчикова І.В. Життєві орієнтації розумово відсталих старшокласників допоміжної школи // Дефектологія. 1997. – №4. – С. 23-25.
61. Товстоган В.С. Історія зі спеціальною методикою викладання: Навчально-методичні рекомендації до практичних занять. - Херсон: ХДУ, 2004. – 14 с.
62. Хохліна О.П. Розвиток у учнів допоміжної школи усвідомленості учбово-практичної діяльності на заняттях з трудового навчання // Дефектологія. – 2002. – №2. – С. 8-11.

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема	Види та форми роботи	Термін виконання, форма контролю та звітності
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи виховання та викладання навчальних дисциплін для осіб з порушенням розумового розвитку		
1. Складання порівняльної характеристики пояснювальних записок до програм з історії України та географії, а також змісту цих програм у спеціальному і звичайному закладах загальної середньої освіти	Порівняти програми за планом: мета, завдання, методи, форми, вимоги до знань і вмінь; зміст програми, її об'єм: 6 клас – для географії, 7 клас – для історії України; спрямованість навчальної, розвивальної мети програм [програми зазначених дисциплін].	Порівняльна таблиця зазначених дисциплін, співбесіда по темі
2. Стан і перспективи розвитку спеціальної освіти в Україні	1. Проблема інклюзивної освіти в Україні та підготовки спеціалістів для навчання дітей з психофізичними порушеннями. 2. Проблема реабілітації інвалідів в Україні. 3. Завдання державної політики в області реабілітації осіб з обмеженими психофізичними можливостями. 4. Особливості дистанційної форми навчання в корекційній педагогіці. 5. Супровід дітей в системі раннього втручання та соціальної реабілітації дітей з інвалідністю як	конспект з відповідями на запитання, співбесіда по темі

	соціальне замовлення для корекційної педагогіки [50, 52, 53].	
3. Проблематика змісту методичної роботи вчителя спеціальної школи	Розглянути за літературними джерелами та вчителями школи такі питання: ознайомитись із завданнями методичної роботи в спеціальній школі, організацією та змістом роботи методичних об'єднань [6, с.118-12].	конспект бесіди з учителями спеціальної школи, співбесіда
4. Суть технологічності в корекційній освіті. Сучасні технології навчання у спеціальному загальноосвітньому закладі	Розглянути наступні питання: З'ясувати зміст поняття «педагогічна технологія», етапи розвитку технологічного підходу в освіті, різні підходи до розкриття значення терміну «педагогічна технологія», класифікація технологій в освіті та вимоги до них [33, с.208-214].	конспект, співбесіда
5. Проаналізувати професіограму корекційного педагога	Розглянути за літературними джерелами наступні питання: 1. Які професійні функції корекційного педагога необхідні для успішного методичного забезпечення навчально-виховного процесу в спеціальній школі? 2. Вимоги до знань, умінь, особистісних якостей корекційного педагога. 3. Протипоказання до професії педагога-дефектолога. 4. Неприятливі фактори професії дефектолога [33, с.157-175].	Тези відповіді на запитання в конспекті, співбесіда
6. Поняття інтегрованого та інклюзивного навчання	Розглянути за літературними джерелами наступні питання: 1. Значення термінів «інклюзивне навчання», «інтегроване навчання», сутність даних видів навчання [33, с. 11 -17, 151-156].	конспект, співбесіда
Змістовий модуль 2. Особливості виховання та викладання окремих тем навчальних дисциплін у спеціальному загальноосвітньому закладі.		
7. Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт виховання	За літературними джерелами дати відповіді на такі питання: 1. з'ясувати зміст поняття: “виховання” і “розвиток”; 2. роль дорослого в розвитку дитини, 3. вікову періодизацію дитинства та 4. відповідні вікові й індивідуальні особливості дітей [5, с.217-229].	Тези відповіді на запитання, співбесіда
8. Сучасні виховні системи	Розглянути за літературними джерелами наступні питання: 1. засвоїти концепції виховання, основні особливості сучасних виховних систем; 2. оволодіти вмінням аналізу виховних систем на основі системно-структурного підходу. 3. провести дослідницьку роботу щодо аналізу виховних систем за наступними показниками: концепції виховання, структура виховної системи, її характеристика та методика виховної роботи [16, 27, 31, 33, 35, Ін-т].	конспект, співбесіда
9. Професійна спрямованість	Розглянути за літературними джерелами наступні питання:	презентація і «захист» обраної

науково-дослідної роботи студентів	1. шляхи формування навичок науково - дослідної роботи студентів як однієї з форм навчально-виховного процесу ВНЗ, 2. з'ясувати вміння, які слід розвивати в собі студенту для виконання цієї діяльності; 3. ознайомитись з тематикою рефератів, курсових і дипломних робіт, доповідей студентів – дефектологів [6, с.229-239].	виховної системи, співбесіда
10. Система діяльності вихователя-дефектолога	Дати відповіді на такі завдання: 1. Засвоїти основні завдання та сутність виховної діяльності вихователя-дефектолога на основі опрацювання літературних джерел; 2. наочно представити (схема, таблиця) основні види, напрямки діяльності, професійні функції класного керівника; методики його виховної діяльності, організації класного колективу на різних етапах його формування. Аналітичну роботу обґрунтувати працями вчених-дефектологів, зокрема [33] та ін..	Тези відповіді на запитання , співбесіда
11. Поєднання традиційних та новітніх технологій у підготовці корекційних педагогів	Розглянути за літературними джерелами наступні питання: 1. Дати характеристику традиційних технологій підготовки корекційних педагогів. 2. Ознайомитись із нетрадиційними технологіями в системі підготовки вчителів-дефектологів. 3. Готовність педагога-дефектолога до інноваційної діяльності [33, с.214-219].	Тези відповіді на запитання , співбесіда
12. Специфіка професійної діяльності педагога-дефектолога.	1. Визначити поняття та принципи корекції в теорії корекційної педагогіки. Поняття об'єкту корекції. 2. Багатогранність видів діяльності вчителя допоміжної школи. 3. Дослідження різних сторін корекційної роботи вчителя-дефектолога сучасними вченими-дефектологами. 4. Особливості процесу навчання в допоміжній школі. Схема загального аналізу структури дефекту дітей з вадами інтелекту (за Л.С.Виготським). 5. Умови забезпечення корекційної спрямованості навчання (за В.М.Синьовим). 6. Критерії результативності корекційного впливу вчителем-дефектологом [6, с.47-60, 88-102].	Тези відповіді на запитання , співбесіда

<p>13. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Корекційна психопедагогіка» та «Методичне забезпечення навчально-виховного процесу в спеціальній школі»</p>	<p>Ознайомитись із структурою навчально-методичних комплексів з навчальних дисциплін, які забезпечують навчальний процес підготовки фахівців з корекційної освіти: НМКД «Корекційна психопедагогіка» і «Методичне забезпечення навчально-виховного процесу в спеціальній школі». Порівняйте робочі програми цих дисциплін між собою за метою, завданнями, предметом, вимогами до знань і вмінь студентів [НМКД зазначених дисциплін].</p>	<p>Скласти порівняльну таблицю за вказаними показниками, співбеседа</p>
--	---	---

Література до самостійної роботи студентів

Основна

1. Арнольд М.А. Самостоятельная работа учащихся на уроках истории // Дефектология. - 1972. - №2. – С.43-49.
2. Бондар В.І. Методичні рекомендації щодо удосконалення процесу навчання на уроках історії в допоміжній школі. / В.І.Бондар В.І., Г.М.Плешканівська. - К.,1985. – 12 с.
3. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. — К.: Радянська школа, 1987. – 128 с.
4. Вержиховська О.М. Вивчення моральних якостей у дітей з вадами розумового розвитку // Дефектологія. – 2000. - №2. – С.42-46.
5. Висоцька А.М. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних навчальних закладах для дітей з розумовою відсталістю (5-10 класи): Методичні рекомендації / А.М. Висоцька. – К.: 2012. – 106 с.
6. Висоцька А.М. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів // Дефектологія. – 2005. – № 3. – С. 29-34.
7. Висоцька А.М. Комунікативні вміння як фактор виробничої адаптації розумово відсталих старшокласників / Дефектологія – №1. – 1997. – С.13-18.
8. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой. – М: Педагогика, 1983. – Т. 5. – 368 с.
9. Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В.Воронковой. — М: Школа-пресса, 1994. – 416 с.
10. Врублевська М.О. Секрети успішного уроку географії - Харків: Основа, 2005. – 144 с.
11. Горский Б.Б. Система и методика изучения нумерации многозначных чисел во вспомогательной школе –Дефектология. – 1994. - №4.
12. Діти з затримкою психічного розвитку та їх навчання: Навчальний посібник для педагогів і шкільних психологів / Т.Д. Ілляшенко, Н.А. Бастун, Т.В. Сак. – К.:ІЗМН, 1997. – 128 с.
13. Основи спеціальної дидактики / за ред. І.Г. Єременка – 2-е вид. К.: Рад. школа, 1986. – 200 с.

13. Підготовка до школи дітей з особливими потребами в умовах сім'ї: поради батькам / В.І. Бондар та ін.; за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: Наук, світ, 2005. – 256 с.
14. Програми для допоміжної школи Виховна робота 1-4 класи – К., 2004. – 32с.
15. Програми для допоміжної школи Виховна робота 5-10 класи – К., 2012. – 49 с.
16. Дмитрієва І.В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія. – Слов'янськ, 2008. – 373 с.
17. Довгань Г.Д. Інтерактивні технології на уроках географії. - Харків: Основа, 200. – 368 с.
18. Дробот Л.С., Мерсіянова Г.М. Соціально-побутове орієнтування учнів допоміжної школи / Л.С.Дробот, Г.М. Мерсіянова. – К.: Освіта, 1992. – 67 с.
19. Дробот Л.С., Видрич Н.І. Соціально-побутове орієнтування для вчителів та учнів допоміжної школи / Л.С.Дробот, Н.І.Видрич. – К.: ІСДО, 1995. – 89с.
20. Єременко І.Г. Навчання учнів допоміжної школи користуватися знаннями й уміннями. / І.Г.Єременко, Г.М.Мерсіянова. – К.: Рад.школа, 1971. – 136 с.
21. Зміст та корекційна спрямованість вивчення географії в допоміжній школі: Науково-методичний посібник / Укл. В.О.Липа. – К.: ІЗМН, 1996. – 52 с.
22. Єременко И.Г. Олигофренопедагогика.- К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
- Кобернік СТ., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах. – К.: Навчальна книга, 2005. – 319 с.
23. Козленко Н.А. Физическое воспитание учащихся вспомогательной школы. – К.: Рад. шк., 1987. – 112 с.
24. Корнев В.П. Методика вивчення географії материків і океанів. - К.-Подільський: Абетка-Нова, 2004. – 304 с.
25. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи: Навчальний посібник. – К.: Видав. НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 216 с.
26. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции / В.А.Липа. — Донецк: Лебідь, 2000. — 319 с.
27. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: Учебное пособие. – Донецк: ТОВ Лебідь, 2002. – 327 с.
28. Липа В.А. Методические рекомендации по повышению эффективности использования картографических пособий во вспомогательной школе. - К.: НИИП УССР, 1980. - 34с.
29. Маллер А.Р. Ребенок с ограниченными возможностями // Книга для родителей. М., 1996. – 79 с.
30. Максаковский В.П. Преподавание географии в зарубежной школе. -М.: ВЛАДОС, 2001.- 68с.
31. Методика воспитательной работы: Учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л.А. Байкова, Л.К. Гребенкина, О.В. Еремкина и др.; Под ред. В.А. Сластенина. – М.: ИЦ Академия, 2004. – 144 с.
32. Методичні рекомендації до занять із соціально-побутової орієнтації у 5-9 класах допоміжної школи / Л.С. Дробот.- К.: ІСДО, 1994. -112с.

33. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту. Монографія / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2007. – С.202-207.
34. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник. / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: КПНУ імені І. Огієнка, 2014. – 260 с.
35. Миронова С.П., Матвеева М.П. Статеве виховання. Моральна підготовка учнів допоміжної школи до сімейного життя // Методичний посібник для вчителів і вихователів. - Кам'янець-Подільський, 2000. – 30 с.
36. Миронова С.П., Матвеева М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту: Методичні рекомендації. - Кам'янець-Подільський, 2001. – 28 с.
37. Опыт преподавания истории во вспомогательной школе / Под ред. М.И.Кузьмицкой. — М.: Просвещение, 1964. – 67 с.
38. Перова М. Н. Методика преподавания математики в специальной (коррекционной) школе VIII вида. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 406 с.
39. Петрова Л.В. Методика преподавания истории в специальной (коррекционной) школе VIII вида. – М. ВЛАДОС, – 2003. – 208с.
40. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. - К.: Генеза, 2006. - 328с.
41. Пороцкая Т.И. Обучение географии во вспомогательной школе. - М.: Просвещение, 1977. - 159с.
42. Проник І.Г. Навчально-матеріальна база для вивчення шкільної географії: методичні рекомендації. - Тернопіль: СМП „Астон", 2001. -68с.
43. Пузанов Б.П. Некоторые особенности усвоения элементов правовых знаний учащимися старших классов вспомогательной школы //Дефектология. - 1978. - №3. - С.54-60.
44. Пузанов Б.П. Особенности понимания элементов правовых знаний учащимися старших классов вспомогательной школы //Дефектология. -1988. - №3. – С.54-60 .
45. Родин А.Ф. Экскурсионная работа по истории. / А.Ф.Родин, Ю.Е.Соколовский. - М., 1974. – 74 с.
46. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника. – М.: Просвещение, 1979. – 191 с.
47. Синев В.Н. Особенности воспитания социально-нормативного поведения учащихся вспомогательной школе // Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В. Воронковой. – М.: Школа-Пресс, 1994. – С. 278-297.
48. Синев В.Н. Коррекция интеллектуальных нарушений у учащихся вспомогательной школы: Автореф. дисс. д-ра пед наук. М.: НИИД АПН СССР, 1988. – 45 с.
49. Синев В.Н. Коррекционная работа на уроках географии и естествознания во вспомогательной школе. / В.Н. Синев, Л.С. Стожок. - К.: Рад. школа, 1997. -85с.

50. Синьов В.М., Шевцов А.Г. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. - 2004. - №2. - С. 6-10.
51. Синьов В.М. Основи дефектології: Навч.посібник. / В.М.Синьов, Г.М.Коберник – К.: Вища школа, 1994. — 143 с.
52. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. / В.М.Синьов. – Ч 1,2. – К, 2007.
53. Синьов В.М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки / Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – №1. – 299 с.
54. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі. Курс лекцій: Навчальний посібник / Упоряд. О. В. Гаврилов, О. М. Ляшенко. – Хмельницький: ПП Пантюк С. Д., 2003. – 272 с.
55. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Ч.2 / Упорядники: О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко, Н.І.Королько. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2006. – 328 с.
56. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. — 436с.
57. Спеціальна психологія. Тексти .Частина 1 / За ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. - Кам'янець - Подільський: КПДПУ. 1999- 158с. ; Спеціальна психологія. Тексти .Частина 2. За ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. – Кам'янець - Подільський: КПДПУ . 2001 – 142 с.
58. Стадненко Н.М.,Ляшенко Т.Д., Борщевська Л.В., Обухівська А.Г. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. – К.-Подільський: Абетка, 1998. – 144 с.
59. Стадненко Н.М, Матвєєва М.П., Обухівська А.Г. Нариси з олігофренопсихології. - Кам'янець - Подільський: КПДПУ, 2002. - 200с.
60. Татьянчикова І.В. Життєві орієнтації розумово відсталих старшокласників допоміжної школи // Дефектологія. 1997. – №4. – С.23-25.
61. Товстоган В.С. Історія зі спеціальною методикою викладання: Навчально-методичні рекомендації до практичних занять. - Херсон: ХДУ, 2004.-14с.
62. Хохліна О.П. Розвиток у учнів допоміжної школи усвідомленості учбово-практичної діяльності на заняттях з трудового навчання // Дефектологія. – 2002. - №2. – С.8-11.

Допоміжна

1. Бондар В. І. Спеціальна освіта в Україні: погляди в майбутнє. – К., 2004.
2. О.М.Вержиховська, О.М. Бонецька, А.В. Козак Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку: Навчально-методичний посібник. – кам'янець-Подільський: Друкарня Рута, 2013. – 372 с.
3. Выготский Л.С. Основы дефектологии. - СПб.: Лань, 2003. - 654 с.
4. Лебединский В. В. Нарушения психического развития в детском возрасте. – М.: Академия, 2004.

5. Лебединский В.В. Общие закономерности психического дизонтогенеза // Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития. - СПб.: Питер, 2001. - С. 129-149.
6. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: Науково-методичний просібник. – К.: Наук.світ, 2010. -196 с.
7. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л. В. Кузнецова, Л. И. Переслени, Л. И. Солнцева и др.; Под ред. Л. В. Кузнецовой. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. - 480 с.
8. Писаренко И.Я., Писаренко В.И. Педагогическая этика. – 3-е вид. – Мн.: Народна асвета, 1986. – 240 с.
9. Синьова Є.П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабозорих дітей. – Київ, 2009. – 212 с.
10. Синьова Є.П. Тифлопсихологія: Підручник.- К.: Знання, 2008. -365 с.
11. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / [за ред. В.І.Бондаря]. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
12. Усанова О.Н. Специальная психология. – СПб.: Питер, 2006.
13. Фомічова Л.І. Сурдопедагогіка. Хрестоматія. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2003. – 1, 2 тт.
14. Хоружа Л.Л. Етичний розвиток педагога: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.Л. Хоружа; ред. В.П. Мусійченко - К. : Академвидав, 2012. - 205с.
15. Шаповал И.А. Специальная психология. – М.: ТЦ Сфера, 2005.
15. Колупаєва А.М. Інтегроване навчання: проблема кадрового забезпечення // Дефектологія. - 2002. - №2. - С. 55.
17. Шаповал И.А. Специальная психология. – М.: ТЦ Сфера, 2005.
18. Крок: клуб працівників спеціальної освіти <http://krok.org.ua>.
19. Корекційна освіта Херсонщини <http://corr.ks.ua>.

5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Реалізація корекційних цілей уроку в навчанні дітей з порушенням розумового розвитку.
2. Дидактичні основи педагогічного процесу у спеціальних загальноосвітніх закладах
3. Розкрити зміст і методику корекційно-педагогічної роботи вчителя-дефектолога на уроці формування нових знань, умінь та навичок.
4. Об'єкт, предмет, мета, завдання, понятійний апарат спеціальної методики викладання історії.
5. Зміст і завдання пропедевтики вивчення історії в спеціальній школі.
6. Методика роботи з підручником та ілюстрацією до тексту.
7. Специфіка історичних знань. Особливості засвоєння історичних знань учнями з порушеннями інтелекту.
8. Прийоми та засоби формування уявлень про факти минулого на уроках історії в спеціальній школі.
9. Особливості формування історичних понять в учнів з порушенням

інтелекту.

10. Зміст та завдання шкільної суспільно-історичної освіти.

11. Методика роботи з друкарськими історичними текстами.

12. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії. Шляхи її вирішення.

13. Характеристика та методика використання вербальних методів навчання на уроках історії у спеціальній школі.

14. Характеристика наочних методів навчання в курсі історії спеціальної школи.

15. Сутність підготовки корекційного педагога до уроку історії в спеціальній школі. Типи та структура уроків з історії.

16. Завдання і напрямки позакласної роботи з історії в спеціальній школі.

17. Об'єкт, предмет, мета, завдання, понятійний апарат спеціальної методики викладання географії.

18. Принципи і методи навчання географії в спеціальній школі.

19. Особливості засвоєння географічного матеріалу учнями з порушенням розумового розвитку. Зміст географічної пропедевтики в спеціальній школі.

20. Організація позакласної роботи з географії в спеціальній школі, її завдання та зміст.

21. Методика формування основних географічних понять: клімат місцевості, ріка, гора тощо

22. Методика вивчення умовних знаків на географічній карті.

23. Об'єктивні та суб'єктивні умови організації проведення спостережень на уроках географії.

24. Структура уроку-екскурсії з географії в спеціальній школі (з метою закріплення отриманих знань).

25. Значення краєзнавчої роботи в формуванні географічних уявлень і понять в учнів з порушенням розумового розвитку.

26. Скласти план-конспект екскурсії учнів 7 класу до краєзнавчого музею міста з метою вивчення пам'яток культури та історії рідного краю.

27. Прийоми визначення сторін горизонту на уроці-екскурсії (за компасом, сонцем, місцевими ознаками).

28. Прийоми визначення напрямку течії ріки. Прийоми визначення правого і лівого берегів рік на уроках географії.

29. Методика вивчення звичайних дробів на уроках математики у спеціальній школі.

30. Методика розв'язання простих арифметичних задач.

31. Методика вивчення першого концентра у спеціальній школі.

32. Методика вивчення другого концентра у спеціальній школі.

33. Методика вивчення третього концентра у спеціальній школі.

34. Методика вивчення чисел, отриманих під час вимірювань, і дії над ними: ваги, довжини, вартості, часу тощо.

35. Формування знань про властивості геометричних фігур в учнів молодших класів спеціальної школи: Точка, пряма, відрізок, промінь, кут, ламана, круг, коло.

36. Формування знань про геометричні фігури: позначення геометричних фігур (кути, трикутники, квадрати, прямокутники).
37. Організація та зміст роботи вчителя на уроках математики у пропедевтичний період.
38. Особливості та форми позакласної роботи з математики у спеціальній школі.
39. Основні вимоги до уроку математики. Характеристика структурних елементів уроку. Самоаналіз проведеного уроку.
40. Види та способи контролю знань, умінь учнів на уроках математики.
41. Методи навчання математики в спеціальній школі.
42. Принципи, покладені в основу викладання математики в спеціальній школі.
43. Зв'язок спеціальної методики математики з іншими навчальними дисциплінами.
44. Об'єкт, предмет, мета, завдання, понятійний апарат спеціальної методики викладання математики.
45. Порядок визначення об'єму та повідомлення домашнього завдання на уроці математики. Організація самостійної підготовки в школі.
46. Мета і завдання виховання учнів з порушенням розумового розвитку.
47. Методи дослідження в спеціальній методиці виховної роботи як педагогічній дисципліні.
48. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної методики виховної роботи як педагогічної дисципліни.
49. Принципи спеціальної методики виховної роботи в спеціальній школі
50. Методи виховної роботи в спеціальній школі
51. Мета та завдання виховання дітей молодшого шкільного віку в спеціальній школі.
52. Порівняйте зміст виховання дітей молодшого шкільного віку у I і III класах спеціальної школи.
53. Окреслити причини, що ускладнюють процес виховання дітей молодшого шкільного віку в спеціальній школі.
54. Запропонуйте тематику виховних заходів на розвиток функції уваги, пам'яті, мисленнєвої діяльності (логічного мислення) учнів молодших класів спеціальної школи.
55. Який зміст включає вираз «розвиток емоційно-ціннісної сфери особистості» у програмі виховання учнів молодших класів спеціальної школи? В чому полягає важливість цього аспекту роботи вихователя-дефектолога? На що вплине відсутність даного компонента у виховній роботі?
56. Чи є різниця між поняттями «співчуття» і «співпереживання»? Навести приклади проявів співчуття, співпереживання. Особливості формування емоційної сфери у дітей з порушенням розумового розвитку.
57. А.С.Макаренко про сутність батьківського авторитету.
58. Сформулюйте критерії оцінки вихованості учнів молодших класів.
59. Розкрити можливі труднощі процесу виховання в спеціальній школі, зумовлені об'єктивними причинами.

60. Розкрити можливі труднощі процесу виховання в спеціальній школі, зумовлені суб'єктивними причинами.
61. Які елементи діяльності повинен передбачити в інструктуванні, налаштуванні на суспільно корисну діяльність учнів учитель-дефектолог?
62. Навести структуру виховного заняття (у позакласний час).
63. Якими компетнціями, особистісними якостями має володіти вихователь-дефектолог для ефективної організації та здійснення корекційно-виховного процесу в класі спеціальної школи?
64. В чому полягає комплексний підхід до формування особистості школяра в спеціальній школі?
65. В чому полягають особливості методики виховної роботи вихователя щодо формування моральних якостей у школярів.
66. Загальний зміст психолого-педагогічної характеристики на класний колектив.
67. Визначити особливості становлення класного колективу учнів у спеціальній школі. Дати характеристику кожного з етапів формування колективу. Відповідь обґрунтуйте.
68. Зміст та завдання позакласної виховної роботи в спеціальній школі. Планування виховної роботи корекційним педагогом.
69. Методика проведення позакласного виховного заходу в спеціальній школі.
70. В чому полягає різниця між навчально-корекційною і корекційно-виховною позакласною роботою?
71. Форми організації позакласної виховної роботи.
72. Особливості гурткової роботи в спеціальній школі.
73. Умови формування соціально компетентного школяра з порушенням розумового розвитку.
74. Зміст індивідуального та диференційованого підходу в процесі навчання і виховання дітей з порушенням розумового розвитку.
75. Зміст і форми роботи дефектолога з батьками вихованців.
76. Вклад Л.С. Виготського в становлення спеціальних психолого-педагогічних дисциплін.
77. Структура психолого-педагогічної характеристики на учня спеціального загальноосвітнього закладу.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна):

1. Арнольд М.А. Самостоятельная работа учащихся на уроках истории // Дефектология. - 1972. - №2. – С.43-49.
2. Бондар В.І. Методичні рекомендації щодо удосконалення процесу навчання на уроках історії в допоміжній школі. / В.І.Бондар В.І., Г.М.Плешканівська. - К.,1985. – 12 с.
3. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. — К.: Радянська школа, 1987. – 128 с.
4. Вержиховська О.М. Вивчення моральних якостей у дітей з вадами розумового розвитку // Дефектологія. – 2000. - №2. – С.42-46.

5. Висоцька А.М. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних навчальних закладах для дітей з розумовою відсталістю (5-10 класи): Методичні рекомендації / А.М. Висоцька. – К.: 2012. – 106 с.
6. Висоцька А.М. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів // Дефектологія. – 2005. – № 3. – С. 29-34.
7. Висоцька А.М. Комунікативні вміння як фактор виробничої адаптації розумово відсталих старшокласників / Дефектологія – №1. – 1997. – С.13-18.
- Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой. – М: Педагогика, 1983. – Т. 5. – 368 с.
8. Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В.Воронковой. — М: Школа-пресса, 1994. – 416 с.
9. Врублевська М.О. Секрети успішного уроку географії - Харків: Основа, 2005. – 144 с.
10. Горский Б.Б. Система и методика изучения нумерации многозначных чисел во вспомогательной школе –Дефектология. – 1994. - №4.
11. Діти з затримкою психічного розвитку та їх навчання: Навчальний посібник для педагогів і шкільних психологів / Т.Д. Ілляшенко, Н.А. Бастун, Т.В. Сак. – К.:ІЗМН, 1997. – 128 с.
12. Основы спеціальної дидактики / за ред. І.Г. Єременка – 2-е вид. К.: Рад. школа, 1986. – 200 с.
13. Підготовка до школи дітей з особливими потребами в умовах сім'ї: поради батькам / В.І. Бондар та ін.; за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: Наук, світ, 2005. – 256 с.
14. Програми для допоміжної школи Виховна робота 1-4 класи – К., 2004. – 32с.
15. Програми для допоміжної школи Виховна робота 5-10 класи – К., 2012. – 49 с.
16. Дмитрієва І.В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія. – Слов'янськ, 2008. – 373 с.
17. Довгань Г.Д. Інтерактивні технології на уроках географії. - Харків: Основа, 200. – 368 с.
18. Дробот Л.С., Мерсіянова Г.М. Соціально-побутове орієнтування учнів допоміжної школи / Л.С.Дробот, Г.М. Мерсіянова. – К.: Освіта, 1992. – 67 с.
19. Дробот Л.С., Видрич Н.І. Соціально-побутове орієнтування для вчителів та учнів допоміжної школи / Л.С.Дробот, Н.І.Видрич. – К.: ІСДО, 1995. – 89с.
20. Єременко І.Г. Навчання учнів допоміжної школи користуватися знаннями й вміннями. / І.Г.Єременко, Г.М.Мерсіянова. – К.: Рад.школа, 1971. – 136 с.
21. Зміст та корекційна спрямованість вивчення географії в допоміжній школі: Науково-методичний посібник / Укл. В.О.Липа. – К.: ІЗМН, 1996. – 52 с.
22. Єременко І.Г. Олигофренопедагогіка.- К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
- Кобернік С.Т., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах. – К.: Навчальна книга, 2005. – 319 с.
23. Козленко Н.А. Физическое воспитание учащихся вспомогательной школы. – К.: Рад. шк., 1987. – 112 с.

24. Корнев В.П. Методика вивчення географії материків і океанів. - К.-Подільський: Абетка-Нова, 2004. – 304 с.
25. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи: Навчальний посібник. – К.: Видав. НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 216 с.
26. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции / В.А.Липа. — Донецк: Лебідь, 2000. — 319 с.
27. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: Учебное пособие. – Донецк: ТОВ Лебідь, 2002. – 327 с.
28. Липа В.А. Методические рекомендации по повышению эффективности использования картографических пособий во вспомогательной школе. - К.: НИИП УССР, 1980. - 34с.
29. Маллер А.Р. Ребенок с ограниченными возможностями // Книга для родителей. М., 1996. – 79 с.
30. Максаковский В.П. Преподавание географии в зарубежной школе. -М.: ВЛАДОС, 2001.- 68с.
31. Методика воспитательной работы: Учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л.А. Байкова, Л.К. Гребенкина, О.В. Еремкина и др.; Под ред. В.А. Сластенина. – М.: ИЦ Академия, 2004. – 144 с.
32. Методичні рекомендації до занять із соціально-побутової орієнтації у 5-9 класах допоміжної школи / Л.С. Дробот.- К.: ІСДО, 1994. -112с.
33. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту. Монографія / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2007. – С.202-207.
34. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник. / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: КПНУ імені І. Огієнка, 2014. – 260 с.
35. Миронова С.П., Матвеева М.П. Статеве виховання. Моральна підготовка учнів допоміжної школи до сімейного життя // Методичний посібник для вчителів і вихователів. - Кам'янець-Подільський, 2000. – 30 с.
36. Миронова С.П., Матвеева М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту: Методичні рекомендації. - Кам'янець-Подільський, 2001. – 28 с.
37. Опыт преподавания истории во вспомогательной школе / Под ред. М.И.Кузьмицкой. — М.: Просвещение, 1964. – 67 с.
38. Перова М. Н. Методика преподавания математики в специальной (коррекционной) школе VIII вида. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 406 с.
39. Петрова Л.В. Методика преподавания истории в специальной (коррекционной) школе VIII вида. – М. ВЛАДОС, – 2003. – 208с.
40. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. - К.: Генеза, 2006. - 328с.
41. Пороцкая Т.И. Обучение географии во вспомогательной школе. - М.: Просвещение, 1977. - 159с.
42. Проник І.Г. Навчально-матеріальна база для вивчення шкільної географії: методичні рекомендації. - Тернопіль: СМП „Астон", 2001. -68с.

43. Пузанов Б.П. Некоторые особенности усвоения элементов правовых знаний учащимися старших классов вспомогательной школы //Дефектология. - 1978. - №3. - С.54-60.
44. Пузанов Б.П. Особенности понимания элементов правовых знаний учащимися старших классов вспомогательной школы //Дефектология. -1988. - №3. – С.54-60 .
45. Родин А.Ф. Экскурсионная работа по истории. / А.Ф.Родин, Ю.Е.Соколовский. - М., 1974. – 74 с.
46. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника. – М.: Просвещение, 1979. – 191 с.
47. Синев В.Н. Особенности воспитания социально-нормативного поведения учащихся вспомогательной школе // Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В. Воронковой. – М.: Школа-Пресс, 1994. – С. 278-297.
48. Синев В.Н. Коррекция интеллектуальных нарушений у учащихся вспомогательной школы: Автореф. дисс. д-ра пед наук. М.: НИИД АПН СССР, 1988. – 45 с.
49. Синев В.Н. Коррекционная работа на уроках географии и естествознания во вспомогательной школе. / В.Н. Синев, Л.С. Стожок. - К.: Рад. школа, 1997. -85с.
50. Синьов В.М., Шевцов А.Г. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. - 2004. - №2. - С.6-10.
51. Синьов В.М. Основи дефектології: Навч.посібник. / В.М.Синьов, Г.М.Коберник – К.: Вища школа, 1994. — 143 с.
52. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. / В.М.Синьов. – Ч 1,2. – К, 2007.
53. Синьов В.М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки / Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – №1. – 299 с.
54. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі. Курс лекцій: Навчальний посібник / Упоряд. О. В. Гаврилов, О. М. Ляшенко. – Хмельницький: ПП Пантук С. Д., 2003. – 272 с.
55. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Ч.2 / Упорядники: О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко, Н.І.Королько. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2006. – 328 с.
56. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. — 436с.
57. Спеціальна психологія. Тексти .Частина 1 / За ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. - Кам'янець - Подільський: КПДПУ. 1999- 158с. ; Спеціальна психологія. Тексти .Частина 2. За ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. – Кам'янець - Подільський: КПДПУ . 2001 – 142 с.
58. Стадненко Н.М.,Ляшенко Т.Д., Борщевська Л.В., Обухівська А.Г. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. – К.-Подільський: Абетка, 1998. – 144 с.

59. Стадненко Н.М, Матвеева М.П., Обухівська А.Г. Нариси з олігофренопсихології. - Кам'янець - Подільський: КПДПУ, 2002. - 200с.
60. Татьянчикова І.В. Життєві орієнтації розумово відсталих старшокласників допоміжної школи // Дефектологія. 1997. – №4. – С.23-25.
61. Товстоган В.С. Історія зі спеціальною методикою викладання: Навчально-методичні рекомендації до практичних занять. - Херсон: ХДУ, 2004.-14с.
62. Хохліна О.П. Розвиток у учнів допоміжної школи усвідомленості учбово-практичної діяльності на заняттях з трудового навчання // Дефектологія. – 2002. - №2. – С.8-11.
11. Катаева А.А. Дошкольная олигофренопедагогика / А.А. Катаева, И.А. Стребелева - М.: ВЛАДОС, 2001.-208 с.
12. Катаева А.А., Стребелева Е.А. Дидактические игры и упражнения в обучении дошкольников с отклонениями в развитии / А.А. Катаева, Е.А. Стребелева. - М.: ВЛАДОС, 2001.
13. Мастюкова Е.М. Лечебная педагогика (ранний и дошкольный возраст) / Е.М. Мастюкова. – М.: ВЛАДОС, 1997.-304 с.
14. Математическая подготовка детей в дошкольных учреждениях. / Р.Л. Березина, В.В. Данилова, Т.Д. Рихтерман и др. –М.: Просвещение, 1987. – 175 с.
15. Програма виховання та навчання розумово відсталих дітей дошкільного віку.- К.: "ЛДЛ", 2000. - 120 с.
16. Проскура С.В., Іщебицька Я.К. Як учити найменших / С.В. Проскура, Я.К. Іщебицька - К.: Рад.школа, 1982. - 85 с.
17. Скворцова В.О. Социальное воспитание детей с отклонениями в развитии / В.О.Скворцова. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. – 160 с.
18. Спеціальна педагогіка. Понятійно-термінологічний словник // За ред. В.І.Бондаря. - Луганськ : Альма-матер, 2003. - 436 с.
19. Стребелева Е.А. Психолого-педагогическая диагностика нарушений развития детей раннего и дошкольного возраста / Е.А. Стребелева. - М.: ВЛАДОС, 2008.

Допоміжна:

- 1.Баудиш В. Сущность коррекционно–воспитательной работы во вспомогательной школе. // Дефектология. 1978. - №3. - с.42-54.
2. Бондар В. І. Спеціальна освіта в Україні: погляди в майбутнє. – К., 2004.
3. О.М.Вержиховська, О.М. Бонецька, А.В. Козак Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку: Навчально-методичний посібник. – кам'янець-Подільський: Друкарня Рута, 2013. – 372 с.
4. Выготский Л.С. О связи между трудовой деятельностью и интеллектуальным развитием ребенка // Дефектология.- 1976. - №6. – С.5-14.
5. Ібрагімова А.Р. Формування у розумово відсталих школярів умінь користуватися наочними засобами в практичній діяльності (на матеріалі трудового навчання). Автореф. дисс. канд. пед. наук. – К.: 2010. – 20 с.
6. Еременко И.Г. Познавательные возможности учащихся вспомогательной школы. – К.: Рад.шк., 1972. – 130 с.

7. Колесник І.П., Кравець Н.П. Робота з розумово відсталими дітьми-сиротами: навч. посібник. – К.: НПУ ім. Драгоманова, 2010. – 98 с.
8. Коломинский Н.Л. Развитие личности учащихся вспомогательной школы / Н.Л. Коломинский. – К.: Рад.шк., 1978. – 88 с.
9. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: Науково-методичний посібник. – К.: Наук.світ, 2010. – 196 с.
10. Колупаєва А.М. Інтегроване навчання: проблема кадрового забезпечення // Дефектологія. - 2002. - №2. - С. 55.
11. Кононенко О.Л. Стратегічна мета виховання – життєва компетентність дитини // Дошкільне виховання. – 1999. - № 5.
12. Коррекционно-развивающее обучение: Организационно-педагогические аспекты. – М.: ВЛАДОС, 2001. - 136 с.
13. Лаврентьева О.О. Развитие методологической культуры будущих учителей природничих дисциплин у процесі професійної підготовки: теоретико-методичний аспект: монографія; за ред. Л.О. Хомич. – К.: КНТ, 2014. – 456 с.
14. Лазуренко С.Б., Половинкина О.Б. Педагогические технологии в системе комплексной реабилитации недоношенных детей // Дефектология. – 2003. - №4. – С.29-32.
15. Лебединский В. В. Нарушения психического развития в детском возрасте. – М.: Академия, 2004.
16. Лебединский В.В. Общие закономерности психического дизонтогенеза // Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития. - СПб.: Питер, 2001. - С. 129-149.
17. Методические указания к занятиям СБО во вспомогательной школе// Дефектология, 1985 №4; 1987 №2; 1989 №3.
18. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л. В. Кузнецова, Л. И. Переслени, Л. И. Солнцева и др.; Под ред. Л. В. Кузнецовой. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. - 480 с.
19. Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: Навчально-методичний посібник / Н.Б. Адамюк, Л.Є. Андрусишина, О.О. Базилевська та ін.; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки; За ред. В.В. Засенка, А.А. Колупаєвої, Н.О. Макаруч, В.І. Шинкаренко. – Київ, 2014. – 336 с.
20. Раку А.И. Социально бытовая адаптация и трудовая адаптация выпускников в школе на первом этапе их самостоятельной жизни / А.И.Раку. – Дефектология. – 1979. - №5.—с. 43-47.
21. Психологические проблемы коррекционной работы во вспомогательной школе / Под ред. Ж.И.Шиф, В.Г.Петровой, Т.Н.Головиной. М., 1980. – 129 с.
22. Синьова Є.П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабозорих дітей. – Київ, 2009. – 212 с.
23. Синьова Є.П. Тифлопсихологія: Підручник. - К.: Знання, 2008. -365 с.
24. Стребелева Е.А., Браткова М.В. Варианты индивидуальной программы воспитания и коррекционно-развивающего обучения ребенка раннего возраста с психофизическими нарушениями // Дефектология. – 2000. - №5.

25. Стребелева Е.А., Мишина Е.А. Педагогическое сопровождение семьи, воспитывающей ребенка раннего возраста с отклонениями в развитии. – М., 2010.
26. Ткачева В.В. К вопросу о создании системы психолого-педагогической помощи семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии // Дефектология. – 1999. - №3. – С. 27-32.
27. Фомічова Л.І. Сурдопедагогіка. Хрестоматія. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2003. – 1, 2 тт.
28. Хоружа Л.Л. Этичный розвиток педагога: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.Л. Хоружа; ред. В.П. Мусійченко - К. : Академвидав, 2012. - 205с.

Интернет-ресурси

1. www.laboligo@yandex.ru
2. www.mon.gov.ua
3. www.ispukr.org.ua
4. www.ed.gov.ru
5. pedlib.hut.ru // pedlib.by.ru
6. kinder.ru
7. center.fio.ru/som
8. zankov.ru
9. postman.ru
10. ndce.ru/new/title.htm/
11. int-edu.ru/nachscool/
12. ito.edu.ru ito.bitpro.ru
13. fes.mto.ru
14. sputnik.mto.ru
15. suhin.narod.ru
16. childfest.ru
17. ioso/iip.net.net
18. forkids.ru
19. Дефектологический словарь www.defectology.ru
20. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л. В. Кузнецова, Л. И. Переслени, Л. И. Солнцева и др.; Под ред. Л. В. Кузнецовой. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. - 480 с. http://pedlib.ru/Books/3/0031/3_0031-1.shtml
21. Крок: клуб працівників спеціальної освіти <http://krok.org.ua>.
22. Корекційна освіта Херсонщини <http://corr.ks.ua>.

7. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Проблеми корекційної спрямованості навчання в спеціальній школі.
2. Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес.
3. Найважливіші напрямки корекційно-виховного впливу в спеціальній школі.
4. Педагогічні умови реалізації принципу корекційної спрямованості навчально-виховного процесу у допоміжній школі.
5. Засоби корекційно-розвивальної спрямованості навчального процесу.

6. Педагогічні умови корекції розумової діяльності учнів з порушенням інтелекту на уроках.
7. Корекційна спрямованість принципів навчання учнів з порушенням інтелекту.
8. Можливості поєднання фронтальної й індивідуальної корекційної роботи з учнями на уроці.
9. Корекційні можливості новітніх навчальних технологій.
10. Психологічні проблеми корекційної роботи у допоміжній школі. Психологічні питання корекційної спрямованості навчання.
11. Зміст та методи вивчення учнів вчителями.
12. Формування позитивного ставлення до навчальної діяльності як умова правильної організації корекційної роботи з розумово відсталими учнями.
13. Розвиток і шляхи виховання пізнавальних інтересів учнів (на матеріалі різних навчальних предметів, залежно від віку дітей).
14. Засоби активізації розумових здібностей учнів на уроках.
15. Оптимізація спілкування з учнями на уроці.
16. Залежність ефективності навчання від нарощування успіхів дитини.
17. Здійснення опори на практичну діяльність учнів як засіб конкретизації їх уявлень і понять.
18. Оптимізація працездатності учнів на уроках.
19. Методичні шляхи і прийоми впровадження корекції у навчання.
20. Особливості структури уроку в спеціальній школі.
21. Здійснення охоронно-педагогічного режиму на уроках.
22. Методи виховання позитивного ставлення учнів до навчання.
23. Сутність і методика стимулювання учнів до самостійної організації своїх розумових дій при виконанні навчальних завдань.
24. Здійснення індивідуального і диференційованого підходу до учнів на уроках
25. Шляхи підвищення свідомості та активності учнів у навчанні.
26. Забезпечення міцності засвоєння знань.
27. Шляхи оптимального поєднання теоретичних знань з практичною діяльністю учнів.
28. Корекційна спрямованість використання наочності в процесі навчання учнів.
29. Корекційна спрямованість частково-пошукових дидактичних методів у роботі з старшокласниками.
30. Проблемні методи навчання як засіб корекції і розвитку мислення в учнів спеціальної школи.
31. Розвиток мовлення дітей з вадами інтелекту на уроках.
32. Методика корекції пізнавальної діяльності учнів на уроках (розглядати слід окремі психічні процеси з орієнтацією на навчальний предмет і вік дітей).
33. Зміст взаємодії корекційного педагога з батьками в спеціальному загальноосвітньому закладі.
34. Спільна взаємодія дефектолога та вихователя з приводу підготовки до свят, розваг, їхня роль у корекційно-виховній роботі.
35. Роль спілкування у психічному розвитку дітей з порушенням розумового розвитку.

36. Характеристика основних принципів виховної роботи у спеціальному загальноосвітньому закладі.
37. Характеристика основних етапів формування способів засвоєння суспільного досвіду дітьми з порушенням розумового розвитку.
38. Дидактичні основи трудового виховання в спеціальному загальноосвітньому закладі.
39. Особливості формування моральних норм поведінки у дітей з порушенням інтелекту.
40. Формування особистісних якостей дітей з порушенням інтелекту в процесі виховання у спеціальному загальноосвітньому закладі.
41. Дидактичні основи естетичного виховання учнів у спеціальному загальноосвітньому закладі.
42. Дидактичні основи екологічного виховання учнів з порушенням розумового розвитку.
43. Дидактичні основи статево-рольового виховання в спеціальному загальноосвітньому закладі.

ДОДАТКИ

Додаток А

Питання для самоконтролю з питань термінології

1. Що називають педагогікою?

1. Педагогіка – це наука про мистецтво впливу вихователя на поведінку вихованців.

2. Педагогіка вивчає закономірності розвитку дитини і визначає програму цього розвитку.

3. Педагогіка – це наука про освіту і виховання людини відповідно до потреб суспільного розвитку.

4. Педагогіка займається організацією спільної діяльності вихователя і вихованця.

2. Визначте, у якій із нижченаведених груп зазначені науки утворюють систему педагогічних наук.

1. Сурдопедагогіка, етика, література, порівняльна педагогіка, логіка.

2. Історія педагогіки, естетика, логопедія, методика викладання, тифлопедагогіка.

3. Загальна педагогіка, спеціальна педагогіка, вікова педагогіка, функціональна педагогіка, історія педагогіки.

4. Етнопедагогіка, дошкільна педагогіка, олігофрепедагогіка, філософія, етика.

3. Виберіть групу, в якій наведено основні категорії корекційної педагогіки.

1. Навчання, клас, підручники, колектив, корекція.

2. Знання, учитель, навчальні програми, здібності.

3. Навчальні плани, виховання, вміння, шкільний колектив.

4. Виховання, розвиток, корекція, навчання.

4. Розкрийте сутність поняття „виховання” в широкому педагогічному значенні.

1. Виховання – це діяльність, спрямована на вивчення норм та правил поведінки у суспільстві.

2. Виховання передбачає управління процесом розвитку особистості.

3. Виховання – це організований та цілеспрямований процес формування особистості відповідно до потреб суспільно-економічного процесу.

4. Виховання – це процес передачі суспільного досвіду наступним поколінням з метою підготовки їх до життя, практичної діяльності.

5. Розкрийте сутність поняття „освіта”.

1. Освіта – це цілеспрямований і організований процес формування особистості, що здійснюється у навчально-виховних закладах.

2. Освіта – двосторонній процес взаємообумовленої діяльності учителя й учня, спрямований на оволодіння учнями знаннями, вміннями та навичками, методами самостійної пізнавальної діяльності, розвиток їх потенційних інтелектуальних можливостей.

3. Освіта – процес і одночасно результат оволодіння надбаннями людської культури як передумови активної соціальної діяльності.

4. Освіта – процес передачі суспільного досвіду підростаючим поколінням з метою підготовки їх до практичної діяльності.

6. Розкрийте сутність поняття „навчання”.

1. Навчання – процес і одночасно результат оволодіння надбаннями людської культури як передумови активної соціальної діяльності.

2. Навчання – це цілеспрямований і організований процес формування особистості, що здійснюється у навчально-виховних закладах.

3. Навчання – двосторонній процес взаємообумовленої діяльності учителя й учня, спрямований на оволодіння учнями знаннями, вміннями та навичками, методами самостійної пізнавальної діяльності, розвиток їх потенційних інтелектуальних можливостей.

4. Навчання – процес передачі суспільного досвіду підростаючим поколінням з метою підготовки їх до практичної діяльності.

7. Розкрийте сутність поняття „самовиховання”.

1. Самовиховання передбачає вплив особистості на те біологічне і соціальне середовище, в якому вона живе.

2. Самовиховання – це така діяльність вихователя, яка сприяє гальмуванню проявів у поведінці вихованця негативних якостей.

3. Самовиховання – це свідома і самостійна діяльність, яка виникає в результаті активної взаємодії особистості з середовищем, і впливає на розвиток у неї позитивних і подолання негативних якостей.

4. Самовиховання – це цілеспрямована взаємодія особистості з людьми з метою проведення порівняльного аналізу власних вчинків.

8. Розкрийте сутність поняття „перевиховання”.

1. Перевиховання – це вплив вихователя на особистість з метою спонукання його до позитивних дій.

2. Перевиховання передбачає різке гальмування проявів негативних якостей у поведінці вихованця.

3. Перевиховання – це цілеспрямований вплив вихователя з метою змінити у вихованця неправильно сформовані погляди, особливості поведінки, що ускладнюють процес формування особистості.

4. Перевиховання передбачає навіювання вихованцеві критичного ставлення до себе, своїх дій з метою подальшої відмови від них.

9. Із запропонованих нижче понять виберіть те, яке означає: свідома і самостійна діяльність, яка виникає в результаті активної взаємодії особистості з середовищем, і впливає на розвиток у неї позитивних і подолання негативних якостей.

1. Виховання.

2. Перевиховання.

3. Самовиховання.

4. Самоосвіта.

10. Який із нижчезазначених термінів, на вашу думку, найбільш повно відображає „масштаби” науки про виховання?

1. Андрагогіка (від грец. *andros* – доросла людина і *aho* – веду) – наука про виховання і освіту дорослих людей.

2. Антропогіка (від грец. *antropos* – людина і *aho* – веду) – наука про людину.

3. Педагогіка (від грец. *pais* – дитина і *aho* – веду) – наука про дитинознавство, навчання й виховання дітей.

11. Що є методологічною основою педагогіки (корекційної педагогіки)?

1. Вікова фізіологія та психологія.

2. Народна педагогіка.

3. Філософія.

4. Кібернетика.

12. Що є природничою основою педагогіки (корекційної педагогіки)?

1. Народна педагогіка.

2. Філософія.

3. Вікова фізіологія та психологія.

4. Кібернетика.

13. Визначте основні методи науково-педагогічних досліджень корекційної педагогіки.

1. Анкетування, аналіз, розмова, природний експеримент, навіювання.

2. Бесіда з батьками, лабораторний експеримент, доручення, змагання, ознайомлення з документами.

3. Спостереження, анкетування, бесіда, тестування, вивчення результатів діяльності, експеримент, вивчення документації.

4. Тестування, гра, математична статистика, доручення, спостереження, бесіда.

Додаток Б

Питання для самоконтролю з теми «Професіограма корекційного педагога» (функції корекційного педагога)

Знайдіть вірні варіанти відповіді:

1. Корекційна функція корекційного педагога передбачає наступні знання:

1. зміст і методика корекційно-педагогічної діяльності з РВД
2. засоби та методи корекції пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери залежно від ступеня інтелектуального недорозвитку та віку дитини
3. зміст та методи роботи з формування дитячого колективу
4. знання корекційної педагогіки та психології
5. теоретичні основи корекційної роботи з розумово відсталими дошкільниками і школярами
6. знання освітнього стандарту для РВД
7. особливості організації різних соціальних груп
8. закономірності та особливості розвитку психіки РВД
9. способи поєднання навчальної та виховної роботи з корекцією вад психофізичного розвитку дитини
10. особливості планування навчальної, виховної і корекційно-розвивальної роботи

2. Корекційна функція корекційного педагога передбачає наступні вміння:

1. вміння створювати умови для повноцінного розвитку особистості розумово відсталих дітей
2. вміння будувати адекватні прогнози та лінію корекційної виховної роботи відповідно до індивідуальних особливостей дитини, її діагнозу
3. вміння визначати напрямки корекції своєї діяльності й професійного вдосконалення
4. вміння визначати ступінь, особливості вади дитини, структурні складові дефекту
5. вміння формувати дитячий колектив відповідно до стадії його розвитку
6. вміння залучати батьків до сприяння освітньо-виховного і корекційного процесу
7. вміння проводити корекційну роботу як цілісну систему педагогічного впливу
8. вміння навчати батьків окремим корекційним прийомам і методам
9. вміння проводити експериментальну роботу з удосконалення існуючих, пошуку та розроблення нових методик, посібників, засобів корекції
10. вміння проводити комплексну роботу з профілактики, послаблення, подолання вад психофізичного розвитку дітей з вадами інтелекту у навчально-виховному процесі.

3. Комунікативно-стимулююча функція корекційного педагога передбачає наступні знання:

- а) знання основ педагогічної майстерності;

- б) високий рівень загальнокультурного розвитку;
- в) знання про культуру мовлення;
- г) психологічні знання;
- д) про зміст і методи аналізу ефективності навчальної, виховної і корекційної роботи;
- е) засоби профілактики та розв'язання конфліктів;
- є) засоби та прийоми стимулювання розумово відсталих дітей.

4. Комунікативно-стимулююча функція корекційної педагогіки передбачає наступні вміння:

- а) вміння повідомляти дітям значущу інформацію поза уроком і заняттям у процесі повсякденного життя;
- б) вміння визначати психологічний стан партнерів по спілкуванню;
- в) вміння стимулювати діяльність дітей, батьків створювати у них позитивну мотивацію;
- г) вміння керувати собою, своїм настроєм, поведінкою, тілом, голосом, мімікою, жестами;
- д) вміння добирати і застосовувати адекватні прийоми і засоби комунікативного та психологічного впливу;
- е) вміння попереджувати та долати конфліктні ситуації;
- є) вміння залучати до себе увагу(комунікативна атака);
- ж) вміння одержувати зворотну інформацію про ступінь засвоєння матеріалу;
- з) володіння культурою мовлення.

5. Якими знаннями повинен володіти корекційний педагог для виконання діагностичних функцій?

- а) про природу та закономірності основних психічних процесів;
- б) про закономірності розвитку і соціального формування особистості;
- в) про структуру та особливості процесу аномального розвитку;
- г) методи науково-педагогічного опису та аналізу педагогічних фактів, явищ, процесів;
- д) загальна і спеціальна психологія і педагогіка;
- е) основні закономірності психічного розвитку дитини , індивідуально - психологічні особливості на різних вікових етапах;
- є) про особливості спілкування з різними спеціальними групами;
- ж) про напрямки та методи психолого-педагогічної діагностики.

6. Якими вміннями повинен володіти корекційний педагог для виконання діагностичних функцій?

- а) аналізувати та узагальнювати результати діагностики;
- б) конкретизувати мету і завдання на основі діагностики потреб, інтересів можливостей учнів;
- в) користуватись методами психолого - педагогічної діагностики;
- г) вміти співставляти відомості із різних джерел, здобувати нові професійно значущі знання;

- д) визначати ступінь, особливості вади дитини, структурні складові дефекту;
- е) вміння з'ясувати причини успіхів і невдач;
- є) виявляти рівень актуального та зону найближчого розвитку дитини;
- ж) передбачати поведінку дитини в різних ситуаціях;
- з) збирати, опрацьовувати і використовувати педагогічну інформацію, необхідну для розв'язання професійних завдань.

МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Товстоган В. С.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ

*методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти магістр
спеціальності «016 Спеціальна освіта»
денної та заочної форм навчання вищих навчальних закладів*

ISBN 978-617-7573-61-5
(електронне видання)

Підписано до видання 03.12.2018 р. Формат 60×84/16.

Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 3,15. Обл.-вид. арк. 3,39.

Замовлення № 999.

Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи: серія ХС № 48 від 14.04.2005 р.
видано Управлінням у справах преси та інформації.

Адреса: 73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2,
тел. (050) 133–10–13, e-mail: printvvs@gmail.com, vish_sveta@rambler.ru